

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Disptatio IV. De conuersione, seu transsubstantiatione, panis & vini in
Corpus & Sanguinem Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

DISPUTATIO IV.

De conuersione seu transsubstantiatione panis & vini
in Corpus & Sanguinem Christi.

DIFFICULTAS I.

Utrum Corpus & Sanguis Christi verè & realiter sint sub speciebus panis & vini.

IRCA difficultatem hanc error est
hæreticorum, aperte negantium
veram & realem præsentiam Cor-
poris & Sanguinis Christi in Eu-
charistia. Ita quidam Ioannes Sco-

totus.

Berengar.
Albigens.
Wiclef.
Caroloſ.
Lutherus.
Caluinus.

Duns Scotus Ordinis Minorum, & Berengarius, Albigenes, Wiclef, Caroloſtadius, Lutherus, Caluinus, & plures alij.

Veritas tamen Catholica est, Christum verè & realiter esse in Eucharistia. Est autem veritas haec definita, & oppositus error damnatus in Concilio Alexandrino in Epist. ad Nestorium, a pprobata in Concilio Ephesino tom. I. cap. 14. & in VII Synod. VII. odo a. 6. & in Concilio Romano sub Leone IX. & in Vercellenſi sub eodem præſente, & in Turo-Romanum, & in Vercellenſi sub Victore II. & in Lateranensi sub Innocentio III. & in Concilio Viennensi sub Clemente V. & in Florentin. in decreto Eugenij IV. & in Tridentino ſeff. 13. ferè per totam, præſertim c. 1. & can. I.

Emdem veritatem tradiderunt innumeri Pa-
tres à Discipulis sancti Andreæ vſque ad Patres
recentiores, quos referunt Bellarmiſus lib. I. de
Eucharistia, Valsquez disp. 11. 9. Valentia in Con-
trouersiſ lib. de Reali præſentia Corporis & San-
guinis Christi, c. 2. Maldonatus in cap. 6. Ioannis,
Suarez dispu. 46. Aegidius q. 75. art. 1. & Adamus
quaſt. 4. dub. 1.

Veritas hec defumitur Primò ex Ioann. 6. ex il-
lis verbis: *Panis, quem ego dabo (subintelligit, ad
manducandum) caro mea eſt. & ex illis: Caro mea
verè eſt cibus, & Sanguis meus verè eſt potus, vbi
Christus manifestè pronuntiat, carnē suam man-
ducandam, & Sanguinem suum eſt bibendum.* Ergo negari nequit, Christum prædictis & ſe-
quentibus verbis eiusdem capituli expreſſe promi-
ttere & depingere futurum Sacramentum Corpo-
ris & Sanguinis ſui ſub speciebus panis & vini
(quod poſtea Matth. 26. Marc. 14. & Lucae 22. in-
ſtituit) ex quo deducitur præſentia Corporis &
Sanguinis Christi ſub speciebus panis & vini. Ad-
dimus, prædictis & ſequentibus verbis, quia in an-
tecedentibus non egit Christus de Eucharistia,
neque de eius corporali manducatione, ſed tan-
tum de spirituali, media fide, & ſe ipsum, ut cre-
dendū, appellauit panem & cibum, ut ex contextu
ipſo optimè deducit Valsquez à num. 47.

Et quamvis Lutherus & Caluinus, & ex Ca-
tholicis Gabriel & Ianuenius, exiſtunt, in eo
cap. 6. Ioannis non eſſe sermonem de reali man-
ducatione & potu Corporis & Sanguinis Christi,

ſed de mandatione & potu ſpirituali, media fide, qua debemus credere Christi humanitatem, ſignificatam per carnē, & eius passionem, ſignificatam per ſanguinem: nihilominus ferè omnes Pa-
tres, quos referunt Bellarmiſus, Valsquez & Aegi-
dius, prædicta verba Ioannis de reali manducatione & potu Corporis & Sanguinis Christi intelligunt, & id deducunt ex illis, etiam ſi non nulli ex illis aliquando verba illa etiam ad mandationem & potum media fide accommodent. Et quod ma-
gis eſt, Tridentinum ſeff. 13. cap. 2. & ſeff. 21. c. 1. Tride-
nſi deducit realeam præſentiam Corporis & Sanguini-
nis Christi ſub speciebus panis & vini, ex prædi-
ctis & ſequentibus verbis Ioannis.

Quod verò Hieronymus in cap. 1. Epifolæ ad Ephesios ait, dicta verba Ioannis intelligi de San-
guine & carne Christi spirituali & diuina, non de
carne qua crucifixia eſt, & de ſanguine qui effuſum
eſt, per carnem & ſanguinem spiritualem & diu-
num intelligit ea prout vniata Diuinitati, quia ut sic
ſunt cibus & potus ſpiritualis; per carnem verò
crucifixum, & per ſanguinem effuſum, intelligit
ea ſecundūm ſe, non conſiderata vniōne ad Di-
uinitatem.

Hæretici verò, qui admittunt, Christum in eo
cap. 6. Ioannis loqui de reali ſumptione Eucha-
riſtia, dicunt, verba illa non eſſe propriè intelligenda,
ſed figuratè & metaphoricè, ita ut in Eucha-
riſtia non ſint verè & realiter Corpus & Sanguis
Christi in ſe ipſis, ſed ſolū in pane & vino tam-
quam in ſigno & figura. Hæc tamen interpretatio,
præterquam quod eſt contra ſenſum, quem preſe-
ferunt dicta verba, & quod nequit conſtarē cum
veritate verborum conſecrationis, ut ſtatim dic-
imus, etiam poſte reiici, Primò, ex eo quod Christus
in eorū epoche meliorem panem promiſit quam
manna, nempe ſe ipsum, tum per fidem creden-
dum, tum ſub speciebus panis realiter manducan-
dum; at ſi Christus tantum promiſſet panem, qui
ſolū eſſet ſignum & figura Christi, non promi-
ſiſet meliorem cibum quam manna, figuram Cor-
poris Christi. Secundò reiicitur ex dubitatione &
in murmuratione Capharnaūtarum; quia ex ea con-
ſtat, illos intellexisse Christum loqui de ſua carne
ſecundūm proprietatem, alijs non dubitassen, ne-
que dixiſſent, *Quomodo poſte bic carnem ſuam no-
bis dare ad manducandum?* Eos autem ſic intel-
ligentes, recte intellexiſſe, ex eo conſtat, quod ſi non
recte intellexiſſent, eos abſque, dubio Christus
vno verbo inſtrueret, & prauam corum intel-
ligentiam corrigeret, quod non fecit; ino potius il-
lud repetiuit, ut eos magis in opinione ab ipſis
concepta firmaret.

Secundò, prædicta veritas Catholica præſen-
tis Corporis & Sanguinis Christi in Eucha-
riſtia defumitur ex verbis, quibus Christus Mat-
thæi 26. Marc. 14. & Luc. 22. vſus eſt in ultima
e cena, ad inſtituendum Sacramentum Euchaſtia,
ab ipſo promiſſum Ioann. 6. nempe ex illis, *Hoc eſt
Corpus*

Corpus meum, Hic est Sanguis meus, vel hic est calix Sanguinis mei: quæ verba adeò clarè & manifestè coniunct præsentiam realem Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia, ut ab illo imputentia ea quis nequeat aliter interpretari.

Nihilominus hæretici, qui dictam præsentiam realem ferre non possunt, adeò variè dicta verba interpretantur, ut in libello, quia anno Domini 1577, editus fuit, ducenta expositiones habeantur, ex quibus plures refert & rejecit Vasquez cap. 6. eorum tamen præcipua in id recidunt, ut dicta verba figurat tantum & metaphorice & tropicè intelligantur, siue figura ponatur in Verbo est, sumendo illud pro Verbo significat; siue ponatur in Corpore & Sanguine, sumendo Corpus & Sanguinem pro figura Corporis & Sanguinis, ita ut Corpus & vinum dicantur Corpus & Sanguis Christi, quia sicut figura Corporis & Sanguinis, & Corpus & Sanguis sunt in pane, & in vino tamquam in signo & in figura, & non realiter & propriè sub eorum speciebus. Hanc tamen interpretationem damnat Tridentinum less. 13. cap. 1. & merito: quia contra regulam Augustini lib. 3. de Doctrina Christiana c. 10. absque sufficienti fundamento deferitur propria significatio dictorum verborum, & configuratur ad Metaphoram & figuram Metonymiam, per quam res significata sumuntur pro signo, quia nullum fundamentum afflari potest ad deferendam propriam significationem eorum verborum. Imò sunt multa, quæ maximè suadent, accipienda esse in propria significatione, tum, quia illis Christus instituit Eucharistiam, quæ est Sacramentum, in cuius vnu est maxima occasio errandi, si non fuisset claris verbis instituta, & quæ etiam est nouum Testamentum, quia in eius institutione Christus expressit nobis suam ultimam voluntatem dandi nobis gratiam & vitam æternam; testamentum autem apertissimum verbis tradendum est, non tropicis: tum etiam, quia verbis illis loquebatur solis Discipulis, hominibus tunc rudibus, & quibus tunc, utpote prope mortem ipsius, conueniens erat clare suam doctrinam explicare, & his accedit, quod fanguis, de quo Christus in dictis verbis loquebatur, effundendus erat pro nobis, ut dicitur Luc. 22. in remissionem peccatorum, ut dicitur Matth. 26. & tamen solus verus Sanguis Christi erat pro nobis in remissionem peccatorum effundendus, non vinum.

Dionysius. Quod si primò obijcias, Dionysium Areopagitan Epist. 9. ad Titum, dicentem, Iesum in parabolis diuina per typicæ mensæ apparatum deifica mysteria tradere; Respondemus, Dionysium tantum tribuere Christo parabolam in prædicatione, ut ex contextu constat. Dum vero addit, mysterium Corporis & Sanguinis traditum esse per typicæ mensæ apparatum, non excludit realem præsentiam Corporis & Sanguinis Christi, quia species Sacramentales, quæ sunt apparatus mensæ, typum gerunt eius quod in se continent.

Tertullianus. Quod si secundò obijcias Tertullianum lib. 4. contra Marcionem, cap. 40. vbi ait, *Acceptum panem, & distributum Discipulis, Corpus suum ilum fecit. Hoc est Corpus meum, dicendo, id est, figura Corporis mei;* fatetur verba hæc Tertulliani difficultia esse: quia tamen Tertullianus multis in locis, quæ Pamelius in eum librum num. 662. expendit, verè admittit præsentiam Corporis Christi in Eucharistia, ideo exponenda sunt in aliquem bonum

sensum. In eum autem exponuntur à P. Vasquez, *Vasquez.* vt Tertullianus referat figuram ad species panis & vini, quæ verè significant & figurant Corpus & Sanguinem Christi quæ continent, ita ut illud, id est, figura corporis mei, non sit interpretatio verborum quæ Christus protulit, quasi his æquualeat; sed sit explicatio, quam Tertullianus addit pro Christo, ac si Christus dixisset, Corpus meum sub speciebus panis, quem habui in manibus, & meis Discipulis distribui, est figura Corporis mei existens modo visibili.

Quod si tertio obijcias Hieronymum, vel post Hieronym. tūs Pseudo Hieronymum in illud Marci 14. Et manducantibus, &c. vbi testimonium hoc mysticè explicat; Respondemus, quod liceat ibi non explicet sensum litteralem, sed eruat quemdam mysticum & spiritualem; non tamen negat litteralem & proprium, neque præsentiam realem Corporis Christi: quando verò Hieronymus in cap. 26. Marth. ait, Christum panem accepisse, ut veritatem sui Corporis repræsentaret, ibi representare non est idem quod figurare, sed idem quod præfis facere, & ante oculos ponere. Et eodem modo explicandi sunt nonnulli alii Patres, quando simile quid dicunt.

Plura alia obijcunt hæretici contra dictam veritatem Catholicam, quæ videri possunt apud Bellarminum, *Bellarmin.* Vasquez, Suarez, *Ægidium & Vasquez.* Adamum. *Ægidius.*

DIFFICULTAS II.

Vtrum post consecrationem in Eucharistia maneat substantia panis & vini.

*C*irca rem hanc varij fuerunt errores. Primus fuit Berengarij, qui (vt scribit Guitmundus *Berengarij.* lib. 1. de Veritate Corporis & Sanguinis Christi) post secundam retractationem, quam fecit in Concilio Romano sub Nicolao II. admittens in Eucharistia verè esse Corpus & Sanguinem Christi, assertum, cum his manere substantiam panis & vini, & ita dicebat Christum in Eucharistia in panari. Secundus error fuit (vt testatur idem Guitmundus) eorum, qui dixerunt, totum panem & vinum in tantum secundum partē definere esse, & converti in Corpus & Sanguinem Christi, secundum eam videlicet quæ non est sumēda ab indignis, & secundum aliam partem manere in Eucharistia, secundum eam videlicet quæ sumenda est ab indignis, quia hæc non convertitur in Corpus neque in Sanguinem Christi.

Tertius error fuit (testa codem Guitmundo) eorum, qui dixerunt, totum panem & vinum in consecratione converti in Corpus & Sanguinem Christi, nihilominus quando indigni Eucharistia sumunt, Corpus & Sanguinem Christi iterum in panem & vinum redire.

Quartus error fuit Lutheri lib. de Captiuitate *Lutherus.* Babylonica, cap. de Eucharistia, qui admittens errorum Berengarij de impanatione Christi, addebat, neutrā partem huius controversiæ ad fidem pertinere, affirmatiuam tamen, nempe in Eucharistia manere substantiam panis & vini, esse Scripturæ & rationi conformiorem.

Quintus error tribuitur Ruperto Abbatu, qui dixerit in Eucharistia manere panem, & hypostaticè

ticèvnitum immediatè verbo diuino, cui Corpus Christi est vnitum, & ratione vnonis panis & Corporis Christi eidem Verbo diuino posse Corpus Christi de pane verificari, & id significari in verbis consecrationis Corporis. Ita inluminat in c. 6. Ioannis, explicans illud, *Panis, quem ego dabo, caro mea est*: & id planè affirmat lib. 2. de Diuinis officijs cap. 2. & 9. si liber hic est Ruperti.

Sextus error fuit (vt refert Waldensis Tomo de *Ioan. Parif.* Sacramentis cap. 65.) cuiusdam Ioannis Parisiensis, qui assertebat, in Eucharistia panem vniuersi hypothetice Verbo Dei non immediatè, sed medio corpore humanitatis, quia existimabat panem huic corpori vniuersi.

Veritas tamen Catholica est, post consecrationem in Eucharistia non remanere substantiam panis & vini. Est autem veritas hæc definita, & oppositus error damnatus in Concilio Romano sub *Nicolaio II.* & in alio Concilio Romano sub *Gregorio VIII.* antiquioribus Innocentio III. & postea in Concilio Lateranensi sub ipso Innocentio III. & refutatur in cap. *Firmiter*, de Summa Trinitate & fide Catholica, dum definitur, panem transubstantiari in Corpus, & vinum in Sanguinem Christi: & in Concilio Romano generali, in quo damnati sunt articuli Ioannis Wiclef, quorum primus erat: *Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis, manent in Sacramento*, & in Concilio Constantiensis less. 8. vbi dicta definitio Concilij Romani contra Wiclef confirmatur; & in fine Concilij iterum approbatur a Martino V. & in *Eugen. IV.* Decreto Eugenij IV. dum definitur, substantiam panis in Corpus Christi, & substantiam vini in Sanguinem Christi conuerti: & tandem in Tridentino less. 13. c. 4. dum definitur, per consecrationem fieri conuersionem totius substantiae panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi; & can. 2. dum anathematizatur, qui negauerit per consecrationem fieri conuersionem totius substantiae panis in Corpus, & totius substantiae vini in Sanguinem Christi, manentibus dumtaxat speciebus panis & vini. Vnde contra Scotum vbi infra constat, veritatem hanc fuisse in Ecclesia definitam aetate Innocentium III.

Eadem veritatem tradiderunt innumeri Patres Innocentio III. antiquiores, Iustinus videlicet Martyr in Apolog. 2. Irenæus lib. 4. Aduersus haereses, cap. 34. Tertullianus lib. 4. in Marcionem ca. 40. Cyprianus vel Pseudo-Cyprianus Sermo de Cœna Domini, Cyprianus Ieroofolymitanus Catechesi 4. Ambrosius lib. de Iis qui initiantur, cap. 9. Gaudentius Tract. 2. de Exodo, Chrysostomus Homil. 83. in Math. Augustinus Serm. 28. de Verbis Domini, Damascenus 4. de Fide, c. 14. & plures alii Patres (quos referunt Bellarminus lib. 3. de Eucharistia, cap. 20. Valentia q̄est. 3. puncto 2. & Vasquez disp. 18. o. cap. 3.) dum omnes vel aperte dicunt, vel supponunt, substantiam panis & vini mutari & conuerti in Corpus & Sanguinem Christi: vt pudeat Lutherum asseruisse, hanc conuersionem excogitatum fuisse ab Innocentio III. & ab Scholasticis; & vt pudeat Calvini, quod asseruerit, veritatem hanc omni antiquitatibus patrocinio delititam esse.

Tandem eadem veritas Catholica absentia panis & vini in Eucharistia, efficaciter deducitur ex veritate verborum, quibus ad consecrationem vñus est Christus Math. 26. & Marc. 14. & quibus ad

id vñimus Sacerdotes, n̄epe, *Hoc est Corpus meum*, & *Hic est Sanguis meus*: quorum veritate ad id conuincuntur communiter Theologi (exceptis Scoto in 4. dist. 11. q. 8. & Durando) & plures ex Patribus, quos refert Vasquez cap. 4.

Ex veritate ergo verborum consecrationis probatur absentia panis & vini in Eucharistia, quia Pronomen *hoc* & *hic*, quod in verbis consecrationis demonstrat ad sensum, & non demonstrat accidentia panis & vini (quia ipsum Pronomen nequit ipsis accidentibus in verbis consecrationis accommodari, vt patet) demonstrat substantiam sub ipsis contentam, quæ medijs ipsis accidentibus fit sensibilis, & sensui demonstrabilis; sed nequit sub eis demonstrare substantiam Corporis & Sanguinis Christi, si sub eis adst̄ substantia panis & vini, vt adesse potest, vt postea dicemus. Ergo vt substantia Corporis & Sanguinis Christi vere sub illis demonstretur, vt verè demonstratur, necssarium est, quod sub illis non maneat substantia panis & vini. Quod autem, si sub illis accidentibus adesse propria substantia panis & vini, non potest sub eis demonstrari substantia Corporis & Sanguinis Christi, quamvis esset etiam sub illis. Probatur: quia accidentia illa primariò & principaliè, & sūa natura efficiunt sensibilem & demonstrabilem propriam substantiam, si sub eis existat, quia sunt ipsis propria & connaturalia; alienam verò substantiam, quando adest propria, non nisi secundariò & secundum quid, quia huic sunt praeter naturalia, & propriæ substantiæ connaturalia. Ergo quando absolute & simpliciter, & absque addito fit demonstratio substantiae, demonstratur propria, si existat, quamvis tunc etiam existat aliena, dicendo, *hoc est vinum*; aliena verò, quando existit propria, non nisi cum addito, & secundum quid, nempe particulam & addendo, dicendo, *hoc est vinum & sanguis*, non verò absolute absque addito dicendo, *hic est sanguis*. At quando non adest propria substantia, tunc aliena quæ sub illis accidentibus existit, demonstratur absolute, & absque addito, quia non est alia, quæ primario & principaliter fiat sensibilis per illa accidentia.

Quod si obijcas Primo, Quando vinum continetur in vase, non tantum vas potest absolute demonstrari, dicendo, *hoc est vas*, sed etiam vinum in vase contentū, dicendo, *hoc est vinum*; ergo quānis substantia propria panis & vini esset sub speciebus Sacramentalibus, posset etiam sub illis absolute demonstrari substantia Corporis & Sanguinis Christi. Respondemus, cōcedendo Antecedens, & negando Consequentiam: quia est dispar ratio inter accidentia vasis ex vina parte, & inter accidentia panis & vini ex altera; quia accidentia vasis ratione figuræ sunt adaptata ad continentiam etiam alienam substantiam, accidentia verò panis & vini neque ex sua natura, neq; ratione figuræ sunt adaptata ad continentiam substantiam Corporis & Sanguinis Christi, & id est sub accidentibus vasis potest etiam aliena substantia simpliciter & absolute demonstrari, non verò substantia Corporis & Sanguinis Christi sub accidentibus panis & vini, quando sub eis est ipsa substantia propria.

Quod si obijcas Secundo, Quando corpus à dæmone obseruitur, verè dicimus, *hic est dæmon*. Pronominis *hic* nominaliter sumpro, etiam si ibi sit substantia corporis obserui, ergo quamquam in Eucharistia perseueraret substantia panis, simul

pus obsidetur à dæmone, posse dæmonem sensu demonstrari, dirigendo Pronomen ad corpus obfessum, vel ad accidentia ipsius, nisi quando in eo corpore videmus, aut aliter lenimus effectum aliquem proprium dæmonis, seu à dæmone prouenientem, ratione cuius dæmon fiat sensibilis seu demonstrabilis sensui, non verò quando tantum apparent accidentia corporis obfessi. Et quia in Eucharistia non apparent accidentia aliqua, neque effectus aliquis Corporis & Sanguinis Christi, idè non possent sensui demonstrari Pronomen directo ad accidentia panis & vini, quando esset propria substantia ipsorum.

Trident. Meritò ergo Tridentinum less. 13. c. 4. non tantum definit absentiam panis & vini in Eucharistia, sed etiam ex veritate verborum consecrationis eam deducit, & ex ipsa semper fuisse ab Ecclesia deductam affirmat. Sed quamus absentiam panis & vini ex veritate verborum consecrationis deducatur, non tam ex quacumque, quia non deducitur ex veritate verborum in figurato & metaphorico sensu, quem verba consecrationis efficer possent, quia veritas verborum in isto sensu stare poterat cum præfentia panis & vini, sed ex veritate verborum in proprio sensu quem verba ipsa præferunt, & in quo Christus ea protulit, ut ex antiqua traditione constat, ex qua Tridentinum less. 13. cap. 1. talē sensu desunplit, & elegit: quia cum veritate verborum in sensu proprio, & in propria significacione, secundum quam significatur vera & realis præfentia Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia, stare nequit præfentia panis & vini in illa, ob rationem dictam, & ex veritate verborum in hoc sensu, quem Tridentinum cap. 1. supponebat electum, postea c. 4. deduxit absentiam panis & vini in Eucharistia.

Quòd si obijcias: Ex veritate verborum consecrationis in proprio sensu potuit deduci conuersio panis & vini, seu defitio & absentia eorum, & non ex veritate illorum in sensu figurato, ergo Tridentinum non potuit absolutè, & absq; addito, ex veritate illorum deducere defitionem panis & vini, dicendo, *Quoniam Christus Corpus suum, quod sub speciebus panis offerebat, vere esse dixit, idè in Ecclesia semper persuasum fuit, in Eucharistia fieri conuersio totius substantiae panis in Corpus Christi,* quia verba consecrationis potuerint esse vera in sensu figurato ab hæreticis electo, & cum veritate eorum in hoc sensu potuerint stare substantia panis, sed debuit addere, quoniam verè esse dixit, prout ab Ecclesia intelligi consuevit, sicut etiam c. 1. ex eisdem verbis non absolutè, sed cum addito, nempe prout ab Ecclesia & Patribus in proprio sensu semper intellectis, deducit realem præfentionem Corporis & Sanguinis Christi. Respondemus, concedendo Antecedens, & negando Consequentiam; quia veritas absolutè & simpliciter prolatas, supponit pro veritate verborum in proprio sensu. Quòd si c. 1. ex illis non absolutè, sed cum dicto addito deduxit præfentionem Corporis & Sanguinis Christi, non id fecit, quia esset necessarium, sed quia hæretici verba illa in sensu tantum figurato admiscebant, præsertim quod Tridentinum cap. 4. non deduxit defitionem seu conuersionem panis & vini ex veritate verborum consecrationis, absq; addito illo: quia tam c. 1. ex antiqua Ecclesiæ traditione veritatem verborum in proprio sensu sumptuorum elegerat; & c. 4. id supponens, deducit dictam

conuersionem ex veritate verborum cum eo addito, non reperito & expresso, sed supposito & subintelleceto.

Prædicti ergo errores, quatenus conueniunt, in Eucharistia manere substantiam panis & vini, manent ex dictis relegati, etiā quintus & sextus: quia si substantia panis in Eucharistia perseueraret, quamus vnius verbo, siue mediatè siue immideatè, nō possent verba illa consecrationis, *hoc est Corpus meum,* esse vera, tum quia vno hypostatica non sufficit ad mutuam prædicationem inter quæcumq; vniuersitate personæ, nisi inter naturas completas, & in concreto sumptas; Corpus autem in illis verbis ratione Pronomen *meum,* ut abstractè significatur, tum etiā, quia Pronomen demonstratum in consecratione Corporis non refert panem, quia non dicitur *hic,* sed *hoc,* & in consecratione Sanguinis non refert vinum, quia non dicitur *hoc,* sed *hic,* præterquam quòd absque fundamento admittitur vno aliqua panis & vini cum verbo.

Tertius etiā error afferentum, Corpus & Sanguine Christi, quæ à peccatoribus sumenda erant, iterum in panem & vinum redire, est contra Paulum 1. ad Cor. 11. dicentem, *Qui manducat & bibit indigne, indicium sibi manducat & bibit, non diuidit Corpus Domini.* Vbi supponit, peccatorē sumere Corpus Christi. Quo etiam specialiter rejicitur secundus error afferentum, panem & vinum non conuersti in Corpus & Sanguine Christi secundum partem ab indignis sumendā, quia scilicet Paulus supponit, indigos verè sumere Corpus Christi.

Sed contra dictam veritatem Catholicam obijcunt Primò hæretici, quòd Eucharistia sèpè appetetur panis, ergo in ea manet substantia panis. Respondemus, concedendo Antecedens, & negando Consequentiam; quia Eucharistia appellatur panis, vel quia fit ex pane, vel quia ratione specierum appetit panis, vel quia est panis, seu cibus spiritualis animæ.

Obijcunt Secundo, Christus Ioan. 6. dixit, *Ego sum panis, & tamen non fuit destruetus, & conuersus in panem, ergo quamus Matth. 26. dixerit de pane, hoc est Corpus meum,* panis non destruetur, & conuerteret in Corpus Christi. Respondemus, ex vi illorum verborum Christum non potuisse definire esse & conuerti in panem, quia essent falsa; quia si Christus non maneret, non potest esse verum, Christum esse panem: fuit autem verum Christo permanente, quia ibi non est lermo de pane materiali, ut pater ex contextu, quia additur, *panis viuus, & vita, sed de spirituali, & Christus verè est panis spiritualis animæ per fidem edendus, & animam vivificans.* At quando dixit, *hoc est Corpus meum* (vbi Corpus propriè sumitur, ut conuat ex perpetua Ecclesiæ traditione) non loquitur de pane, sed circa panem, quia pronomen hoc non demonstrat panem (aliam non posset esse vera adhuc intercedente vniione hypostatica panis cum Corpore Christi, quia Corpus ibi sumitur abstractè) sed tantum demonstrat Corpus Christi, & idè ex vi illorum verborum, quæ profertur circa panem, panis ipse destruitur, & conuertitur in Corpus Christi, ut vera fiant.

Obijcunt Tertiò abiurationem Berengarij, approbatam in Concilio Romano sub Nicolao II. & relatam à Gratiano de Consecratione dist. 2. can. *Ego Berengarius,* quia in ea dicitur, panem & vinum post consecrationem esse non solum

Sacra-

Sacramentum, sed etiam Corpus & Sanguinem Christi, & sensualiter non solum in Sacramento, sed in veritate manibus tractari & frangi, & dentibus atteri; supponitur ergo, post consecrationem manere panem & vinum. Cui accedit, quod dicitur manibus tractari, & frangi, & dentibus atteri, quia haec non conueniunt Corpori Christi in Eucharistia: ergo dicuntur de pane, ac proinde perseverat post consecrationem. Respondemus, in abiuratione hac contendit contra Berengarium, in Eucharistia non solum esse Sacramentum, sed etiam esse Corpus & Sanguinem Christi. Dicitur autem in ea abiuratione panis post consecrationem esse Corpus Christi, non quia post consecrationem maneat & manens sit Corpus Christi (quia si maneret, non posset dici esse Corpus Christi) sed quia per consecrationem (& consequenter post illam posterioritatem naturae) transit in Corpus Christi, sumptu *esse*, ut relato ad Corpus Christi, sumptu *esse*, ut relato ad Corpus Christi, pro *transire*; ac proinde post consecrationem panis non manet in sua natura, sed in Corpus Christi conuersus. Ideo autem Corpus Christi, seu panis in Corpus Christi iam conuersus dicitur sensualiter & in veritate manibus tractari, frangi, & dentibus atteri, ut denotetur, verè & realiter esse ibi Corpus Christi, cui predicta conueniunt non proxime & ratione sui, sed remotè ratione specierum panis illud continentium. Quando autem in hac abiuratione dicitur, panem & vinum non solum esse Sacramentum, sed etiam Corpus & Sanguinem Christi, nomine *Sacramenti* intelligitur vel signum factuum gratiae sanctificantis, vel signum speculativum Corporis & Sanguinis Christi, ita ut sensus sit, panem & vinum non tantum esse Sacramentum, id est signum practicum gratiae, vel signum speculativum Corporis & Sanguinis Christi, quia id conuenit pani & vino ratione suorum accidentium, quibus conuenit esse Sacramentum, sed etiam realiter & verè transire in Corpus & Sanguinem Christi.

Objiciunt Quartus Gelasium lib. 2. contra Euchetem, in fine, vbi de Eucharistia loquens, ait, *Et tam non definit natura panis & vini: & Chrysostomus Epist. ad Cæsarium, vbi ait, naturam panis in Eucharistia manere.* Respondemus, filius Iher ille est Gelasius, & Epistola illa est Chrysostomi (quod viti eruditus negant) eos tantum velle, in Eucharistia non desinere, sed manere naturam pani, non in se, sed in suis virtutibus, quia accidentia pani verè alunt & nutriti, & accidentia vini verè refrigerant.

Omittimus alia quæ obici solent, aliqua, quia leuiora sunt, & alia, quia in eis tanguntur aliqua difficultates à nobis postea examinandæ.

DIFFICULTAS III.

Vtrum post consecrationem in Eucharistia maneat aliquid substantiae panis & vini.

Durandus.

Durandus in 4. dist. 11. quæst. 3. existimat, in Eucharistia post consecrationem manere materiam primam pani & vini sub ipsorum accidentibus forma substantiali corrupta; quia nisi maneat materia prima pani & vini, in qua forma substantiali ipsorum succedit forma Corporis & Sanguinis Christi eo modo, quo forma alimenti in materia prima ipsius succedit forma viuentis,

nequit esse conuersio & transubstantiatio, quia haec necessariò versatur circa aliquid subiectum viruque extremo commune.

Alij (ut refert S. Thomas quæst. 75. art. 5.) existimat, in Eucharistia post consecrationem manere formas substanciales panis & vini, non vero materias primas, sed has fuisse conuersas in Corpus & Sanguinem Christi.

Gotfredus Quodlib. 8. quæst. 17. (ut refert Pa. Iudanus in 4. dist. 12. quæst. 3. art. 1.) existimat in Eucharistia existentiam panis & vini (quam formam non distinguit à substantia) non conuertit in existentiam Corporis & Sanguinis Christi (quamvis natura & substantia panis & vini in substantiam Corporis & Sanguinis Christi conuertatur) sed manere, ut sit subiectum accidentium que remanent, præsertim cum existentia panis & vini nequeat in existentiam Corporis & Sanguinis Christi conuertit, quia existentia Christi est in creatura & divina, & creatum nequit in incrementum conuertit. Eamdem sententiam secutus est Bænez quæst. 4. art. 2. ad 2. alio tamen nixus fundamento, quia scilicet existimat, substantiam & accidentia eadem existentia existere, & accidentia, quæ in Eucharistia remanent, existere eadem quæ ante consecrationem existebant.

Reliqui tamen Theologi docent, & merito, in Eucharistia post consecrationem nihil panis & vini manere præter ipsum accidentia.

Et in primis non manere materiam primam, neque formam substancialem panis & vini, satis significat Tridentinum fess. 13. cap. 4. dum ait, post consecrationem fieri conuersionem totius substantiae panis in Corpus, & totius substantiae vini in Sanguinem Christi; quia hac particula *totius* significatur omne quod substantiam intrat: & id clarius significat can. 2. dum ait, fieri conuersionem totius substantiae panis, & totius substantiae vini, manentibus dumtaxat speciebus, id est accidentibus: vbi Tridentinum, addendo particulam illam *dumtaxat*, que exclusiva est, satis exprimit, nihil panis & vini præter ipsum accidentia manere; ob quod modus dicendi Durandi, & modus dicendi illorum quos refert S. Thomas, iam non bene audiunt. Idem quoque deducitur ex veritate verborum consecrationis in proprio sensu sumptorum, ex qua Tridentinum deduxit fieri conuersionem totius substantiae panis & vini, ut dicemus Difficultate sequenti, vbi etiam specialiter reiecit modus dicendi Durandi. Modus tamen dicendi aliorum, quem S. Thomas refert, ex eo specialiter reiecit, quod absque necessitate, in modo absque vilitate admittit, formam substancialem panis & vini manere absque materia prima, absque quia nequit naturaliter conseruari. Quod verè conuersio, saltem totalis, non egeat subiecto viruque extremo communi, dicemus Difficultate *III.*

Deinde in Eucharistia non manere existentiam, neque substantiam panis & vini, satis significat Tridentinum can. illo 2. dum ait, fieri conuersionem totius substantiae panis & vini, manentibus dumtaxat speciebus, seu accidentibus, quia existentia & substantia non sunt accidentia, sed potius aliquid substantiae; ob quod modus dicendi Gotfredi non bene audit. Et idem ratione probatur, & in primis quoad existentiam, quia haec non distinguit re ipsa ab essentia & natura,

vi diximus Tractatu de Incarnatione Disp. xii. Diffic. ii. ergo in Eucharistia, in qua non manet essentia & natura panis & vini, neque eorum existentia manere: & quamvis existentia re ipsa distingueretur ab essentia, imo & tamquam res a re, ut sic posset manere ab aliisque essentiis, nihilominus absque necessitate existentia panis & vini dicetur in Eucharistia manere, in qua non manet essentia & substantia eorum; quia non esset necessaria, ut per eam accidentia existerent, quia per eam existere nequeunt, quia accidentia non existunt per se, sed in alio; existentia autem substantiae panis & vini est existentia per se, non in alio; neque esset necessaria, ut esset subiectum proximum accidentium panis & vini, quia esse non posset, quia sola substantia substat accidentibus: ergo existentia, quae esset distincta a substantia, & actus substantiae non posset substat accidentibus, & esse subiectum eorum: & non solum existentia panis & vini maneret in Eucharistia absque necessitate, sed etiam id affirmare est contra rationem, quia existentia absque substantia, quae in Eucharistia non manet, nequit naturaliter perseverare.

Idem quoque probatur quoad subsistentiam, quia in primis nequit absque sua substantia seu natura manere, quia subsistentia nihil aliud est, quam modus perfeccio ipsius substantiae, vt diximus Tractatu de Incarnatione, Disp. iv. Diffic. v. modus autem nequit manere, non manente re cuius est modus, quia eam essentialiter supponit, & ab ea essentialiter dependet: & quamvis subsistencia panis & vini manere posset absque ipsorum substantia, tamen absque fundamento diceretur in Eucharistia manere, & absque necessitate aliqua, quia ipsa non posset esse subiectum accidentium panis & vini, sicut neque existentia, si hanc esset a substantia distincta, quia sola substantia substat accidentibus.

Ex quo constat ad priorem partem fundamenti Gotfredi, & ad fundamentum Bañez. Ad alteram vero partem fundamenti Gotfredi respondemus, quod quamvis, quod creatum est, non possit converti in increatuum, possit tamen existentia panis & vini converti in existentiam Corporis & Sanguinis Christi, quia horum existentia est creata, non diuina.

DIFFICULTAS IV.

Utrum conuersio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi constitut for maliter in eo, quod materia prima panis & vini continuetur cum materia prima Corporis & Sanguinis Christi, & incipiat esse sub forma eorum.

Supponimus, in quo Catholici contra haereticos conueniunt, in Eucharistia per consecrationem fieri conuersioem panis in Corpus, & vini in Sanguinem Christi. Ita sèpè definitum est, præsertim in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. & ab Eugenio IV. in suo Decreto fidei, & in Tridentino sess. 13. cap. 4. & can. 2. eamque conuenienter appellari *transubstantiationem*, affirmat in eo cap. 4. & meritò: quia quamvis vox haec barbara sit, optimè tamen significat id quod in

Eucharistia fit. Quod vero vox haec sit noua, non obstat, quia licet est rebus nouis inuenitis (quod est conuersio Eucharistica) voces nouas, ad res illas nouas significandas, adiungentur.

Hoc supposito, magna inter Theologos conuersio est circa naturam & quidditatem huius conuersiois seu transubstantiationis, in quo scilicet confitatur.

Circa præsentem ergo difficultatem Durandus in 4.d. 11.q. 3. partem affirmatiuam tuerit, nempe, naturam conuersiois Eucharisticae in eo confitere, quod materia prima panis continuetur cum materia prima Corporis Christi, & incipiat esse sub forma Corporis Christi, & cù informari, & quod materia prima vini continuetur cum materia prima Sanguinis Christi, & incipiat esse sub forma illius, & cù informari eo modo, quo per nutritionem materia prima alimenti continuatur cum materia prima viuentis, & incipit esse sub forma illius, & cù informari. Quod indicare videtur Damascenus 4. de Fide, cap. 5. vbi conuersione Eucharisticam declarat exemplo conuersiois alimenti in substantiam comedentis, & conuersiois potus in sanguinem potantis. Et ratione probatur, quia modus iste conuersiois est possibilis, & per eum facile declaratur conuersio Eucharistica, & secundum eum verba consecrationis sunt vera: ergo.

Reliqui tamen Theologi partem negatiuam communiter tradunt: imo pars affirmatiuam, quam Durandus tuerit, iam post Tridentinum erronea iudicatur, & merito: quia Tridentinum sess. 13. cap. 4. definit, per consecrationem fieri conuersioem totius substantiae panis in Corpus, & totius substantiae vini in Sanguinem Christi, vbi particula *totius* denotatur, nihil quod substantiam panis & vini intrat, manere. Quod magis declarauit can. 2. dum idem definiens, addit: *Manentibus* *dumtaxat* *speciebus* *panis* & *vini*. Materia autem prima panis & vini non est species, neque accidentis panis & vini, sed pars essentialis ipsorum, intrans substantiam & essentiam eorum.

Deinde pars nostra negatiua probatur, & affirmatiua Durandi ratione Theologica rejicitur; quia in Eucharistia non est admittenda alia conuersio, quam ea qua adsequatur & commenatur significacioni verborum, quia tantum fit ex vitali significacionis, & quam ea, qua sufficit ad veritatem illorum, ipsorum significacioni commenaturam, quia ex ea a posteriori deducitur: sed verba consecrationis non significant Corpus & Sanguinem Christi, vt habentia in se nouam materiam panis & vini informatam formam ipsius Corporis & Sanguinis, sed tantum significant Corpus & Sanguinem Christi simpliciter & absolute, sicut erant ante consecrationem; & ad veritatem commenaturam & conformem significacioni ipsorum verborum non requiritur conuersio panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, vt habentia nouam illam materiam, sed sufficit conuersio in Corpus & Sanguinem Christi simpliciter & absolute, sicut erant ante consecrationem: ergo absque fundamento & contra rationem admittetur conuersio prædicta a Durando, qua scilicet panis & vinum non definiant secundum materiam primam, & quae fiat in Corpus & Sanguinem Christi, his addendo materiam illam, & quae informetur ipsorum forma; sed admittenda est conuersio

panis

panis in Corpus Christi, & vini in Sanguinem, qua Corpus & Sanguis sint existentia & præsentia absque informatione illa, sicut erant ante consecrationem, & consequenter etiam desitio totius substantiae panis & totius substantiae vini, quia hoc correspontet dictæ existentia & præsentia Corporis & Sanguinis Christi.

Quod autem verba consecrationis etiam essent vera, quamvis conuersio fieret modo assignata à Durando (quia eriam tunc Corpus & Sanguis Christi essent sub speciebus) non sufficit ut conuersio illa admittatur, quia non essent vera veritate commensurata & conformi significationi eorum, sed veritate ipsorum significationem excendente, & ei non conformi. Vnde quamvis conuersio à Durando assignata sit possibilis, & facilis intellectu, & secundum eam verba consecrationis essent etiam vera, non est admittenda, quia non est commensurata & conformis significationi verborum, ex vi cuius sit.

Ad testimonium vero Damasceni responderemus, eum usum fuisse eo exemplo nutritionis, non ut in omnibus similitudinem ostenderet, sed ut aliqualiter explicaret, non esse Deo impossibilem conuersionem Eucharisticam ex eo, quod homini sit possibilis conuersio quæ in nutritione fit.

DIFFICULTAS V.

Vtrum conuersio Eucharistica consistat formaliter in productione modi accidentalis præsentie Corporis & Sanguinis Christi sub speciebus.

Paludan.

Aludanus in 4. dist. 11. quæst. 3. art. 2. partem affirmatiuam videtur tueri, nempe, conuersiōnem seu transubstantiationem Eucharisticam sicutam esse formaliter in productione modi accidentalis præsentie, quo Corpus & Sanguis ponuntur & sunt sub speciebus panis & vini: quod nonnulli Scotiæ amplectuntur, existimantes esse sententiam Scotti. Et probari potest, quia ad veritatem verborum consecrationis sufficit, quod Corpus & Sanguis Christi constituentur sub speciebus panis & vini: hoc autem sufficienter fit productione dicti modi; ergo non est necessarium aliud pro conuersione Eucharistica. Patet consequentia, quia conuersio Eucharistica tantum assignatur & ponitur, ut verba consecrationis fiant vera.

Bellarm. Vazquez. Egidius. Adamus.

Bellarmino vero 3. de Eucharistia c. 18. Vazquez disp. 181. c. 2. Egidius quæst. 75. art. 4. Adamus q. 4. dub. 5. & communiter Theologi partem negatiuam tradunt, & merito: Primò ratione generali, quia conuersio non consistit in productione, sed tantum in desitione rei quæ convertitur, connotata etiam re in quam fit conuersio, ut dicemus Diffic. ix. quia rem converti in aliam, nihil aliud est, quam in eam aliam definere seu transferre. Secundò speciali ratione, quia aliæ conuersio Eucharistica non est substantialis, seu non est transubstantiatio, non solum ut est producō, quia per eam non produceretur substantia, neque modus substantialis, sed tantum accidentalis modus præsentie; sed neque ut est conuersio, quia non est transitus substantiae in substantiam absolute, & absque addito, sed est transitus substantiae in modum accidentalem, seu

in substantiam sub tali modo accidentalis, cum est transitus substantiae panis & vini in modum illum accidentalem præsentia, seu in Corpus & Sanguinem Christi, non absolute, sed ut acquirientia modum illum, quod est contra Tridentinum sess. 13. cap. 4. vbi absolute & absque addito dixit, dictam conuersionem fieri in Corpus & Sanguinem Christi, & conuenienter appellari transubstantiationem; & contra Eccleiam in Missa Corporis Christi, absolute & absque addito dicentem:

*Quod in Carnem transit panis,
Et in Vnum in Sanguinem.*

Quod si respondeas Primò, conuersionem hanc esse substantiale, & transubstantiationem, non quatenus est productio, sed quatenus est conuersio; & hoc modo, non quia sit in substantiam tamquam in terminum ad quem, sed tantum quia est in substantia tamquam in termino a quo, & hoc sufficere ut sit substantialis, quia solus terminus a quo est qui convertitur et transubstantiatur. Contra hanc responsum est, quod transubstantatio non tantum est & dicitur transubstantianus, quia sit transitus substantiae, sed etiam quia est in substantiam, aliæ conuersio substantiae in formam quantitatem est transubstantianus, quod est falsum: & id denotatur particula illa *trans*, quia eā denotatur transitus ab uno in aliud eiudem rationis, ut patet in transformatione, quae ideo dicitur transformatio, quia sit transitus ab una forma in alteram, & ob id Tridentinum capite illo 4. postquam dixit, in Eucharistia fieri conuersionem totius substantiae panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, subdit, *Quæ conuenienter & proprie transubstantatio est appellata*. quasi dicat, ideo conuenienter appellaram est transubstantiationem, quia est conuersio substantiae in substantiam. Vnde quamvis solus terminus a quo dicitur converti & transubstantiari, quia conuersio & transubstantatio consistit in transitu & desitione unius in aliud, & solus terminus a quo sit transitus & definit esse in aliud, nihilominus conuersio dicitur substantialis, & transubstantatio ex termino a quo, & ex termino ad quem, ob rationem dictam.

Quod si secundò respondeas, conuersionem hanc dici posse substantiale, & transubstantiationem, quia etiam aliquo modo terminatur ad substantiam, nempe Corporis & Sanguinis Christi. Contra hanc responsum est, quod substantia Corporis & Sanguinis portio est subiectum dicti conuersionis, quia est subiectum productionis dicti modi, & ipsius modi, quam terminus illius, quia neque est terminus totalis illius, quia totum resultans ex ea actione, quod est terminus totalis, est aggregatum coalescens ex substantia illa Christi: & ex modo illo neque est terminus partialis formalis, quia terminus formalis actionis: vel est forma termini totalis, quamvis per actionem ipsam non producatur; vel est entitas illa partialis, quæ actione ipsa producitur: substantia autem Corporis & Sanguinis Christi neque est forma dicti aggregari, neque actione illa producitur, & ad summum est terminus partialis, quia est materia termini totalis, seu pars materialis illius, terminus autem materialis, qui in ratione termini non venit. Philosophus in considerationem, non sufficit denominare actionem, & quamvis di-

etiam

Addimus, non solum in dicta conseruatione non consistere formaliter conuersationem Eucharisticae ob rationem dictam, sed neque posse pertinere per se adhuc secundariò ad eam conuersationem, eo modo quo productio aut inductio formaliter per se ad conuersationem formaz, quae definit & conuertitur in illam, quae producitur, aut inducitur, quia illa tantum actio, quae est causa defissionis rei, & est connexa cum defitione, ipsa potest per se pertinere ad conuersationem illius, alias nullus est ratio, ob quam id quod definit, diceretur conuertitur id quod producitur & inducitur; sed conseruationem Corporis & Sanguinis Christi secundum se, seu in suo esse substantiali, non est causa defissionis panis, neque connexa cum ipsa, sed ipsam defissionem omnino per accidentem comitatur, quia substantia ipsa Corporis & Sanguinis Christi, que in suo esse causatione producitur aut conseruatur, non pugnat substantialiter cum substantia panis & vi-

ni, quia non est causa defissionis eorum.

Quod si primo respondeas, conseruationem Corporis Christi non in suo esse substantiali, sed prout est sub speciebus, esse causam defissionis panis, & connexam cum ipsa, quia Corpus Christi, prout est sub speciebus, est incomp̄ossible cum substantia panis sub illis absq; quibus substantia ipsa nequit conseruari, & non definiere esse. Contra hanc responsonem est, quod conseruatio, quo Corpus Christi conseruatur sub speciebus, quamvis admittatur esse distinctam ab ea qua ante consecrationem conseruatur in celo, nequit esse una tantum productio tendens in Corpus Christi, & altera in modum illum nullam habentes connexionem, sicut neque ipsarum termini; ergo quamvis productio istius modi esset causa defissionis panis, & connexa cum ipsa, non tamen conseruatio Corporis Christi, quia Corpus ipsum secundum se non est incomp̄ossible in rerum natura cum substantia panis. Quod vero conseruatio Corporis Christi sit distincta a productione illius modi, & nullam habens connexionem cum ea, ex eo patet, quod Corpus Christi, & modus ille sunt entitatis distinctæ, & nullam habentes connexionem.

Et quamvis admittatur, quod vna & eadem actio sit conseruatio Corporis Christi secundum se, & simul productio illius modi, nihilominus actio hac ratione sui non esset causa defissionis panis, quia Corpus Christi, prout sub speciebus panis, non est incomp̄ossible cum substantia panis sub eisdem speciebus, quia Corpus Christi non est sub illis tamquam subiectū in quo ipsa recipiuntur, & a quo in genere causæ materialis sustententur, nec esse potest, vt dicemus Difficultate xi. quia ratione esset incomp̄ossible cum substantia panis sub illis. Prater hunc autem modum nullus aliis esse potest in Corpore Christi existendi sub illis, qui sit incomp̄ossible cum modo, quo substantia panis est vna illis suis speciebus: quia in primis non est incomp̄ossible modus aliquis simplex praesentia in Corpore Christi, quia itud potest esse sacramentaliter præsens speciebus panis, & substantia panis potest simul perseverare vna illis, quamvis sic vna sit illis præsens circumscriptiū, quia modus vnius sacramentaliter existendi aliquibi non est incomp̄ossible cum præsens circumscriptiū alterius in eodem loco, vt dicemus Difficultate xi. Deinde nec modus aliquis sustentandi accidentia absque eorum receptione & sustentatio-

ne materiali potest esse in Corpore Christi, qui sit incomp̄ossible cum illo modo, quo substantia ipsi est vna suis accidentibus: quia in primis modus iste sic sustentandi accidentia nequit esse in Corpore Christi, vel potius nequit ab eo prouenire, quia intelligi nequit, Corpus Christi accidentia illa sustentare ab illo que ipsorum receptione & sustentatione in genere causæ materialis, nisi in genere causæ efficientis. In Corpore autem Christi esse nequit, vel potius actio & sustentatio efficiente prouenire, quia non vt a causa principali, vt pater, neque vt ab instrumento physico Dei, quia nequit assumi ad id, vt instrumentum a Deo pro sola voluntate Dei, iuxta generalem doctrinam quam tradidimus Tractatu de Incarnatione Disp. ix. Diffic. i. v. & de Sacramentis in genere, Disp. iii. Diffic. ii. quia ad id nullam habet virtutem innatam, neque naturalem, neque obedientiam, quia in Corpore Christi nulla appetere proportionis nullumque vestigium talis virtutis innata. Et quamvis dicta sustentatio prouenire posset a Corpore Christi efficiente, nihilominus Corpus Christi si sustentans accidentia, efficiente absque ipsorum receptione non est incomp̄ossible, & pugnans cum substantia panis, vt vna suis accidentibus, quia Corpus Christi posset efficienter sustentare seu conseruare accidentia panis, non minus vna ipsi substantia panis, quam separata ab ipsa; quia non minus posset conseruare illa vna ipsi substantiae dependenter ab ipsa tamquam ab subiecto, quam separata independenter ab illa: in modo posset conseruare accidentia illa adhuc vna ipsi substantia tamquam subiecto independenter ab ipsa tamquam ab subiecto, seu in genere causa materialis, sicut anima rationalis vna substantia tamquam subiecto, consernatur a Deo independenter ab ipsa materia tamquam ab subiecto, seu in genere causa materialis, & sicut a Deo potest conseruari accidentia vna substantia tamquam subiecto independenter ab ipsa subiecto actione non educta: ergo Corpus Christi efficienter sustentans accidentia panis, non efficiens incomp̄ossible cum substantia panis sub illis: neque modus aliis vniuersis Corporis Christi cum accidentibus panis, qui non sit receptione ipsorum, & sustentatio materialis (quamvis si possibilis) est incomp̄ossible cum substantia panis sub illis, quia nulla vna Corporis cum accidentibus panis absque ipsorum receptione & sustentatione in genere causa materialis appetere incomp̄ossible cum vniione substantiae panis cum eisdem, ea ipsa recipientis. Prater dictos autem modos nullus aliis potest fundamento aliquo verisimili assignari, saltem ratione cuius Christus nequeat esse sub speciebus panis, perseverante substantia panis sub illis, de qua loquuntur Difficultate xi.

Quod si secundum respondeas, Quamvis substantia Corporis Christi secundum se, seu in suo esse substantiali, non sit incomp̄ossible cum substantia panis sub accidentibus, fit tamen incomp̄ossible, quasi moraliter ratione significacionis, & veritatis verborum, quia Corpus Christi nequit sub accidentibus panis vere demonstrari, nisi substantia panis vere ab illis separetur, ac proinde nisi corruptatur, quia ab eis separata nequit naturaliter & sine novo miraculo conseruari. Contra hanc responsonem est, quod ex ipsa constat, conseruationem Corporis Christi in suo esse omnino per accidentem habere ad defissionem panis, & cum

etum ipsa non esse connexam, quia substantia Corporis Christi secundum se, qua ratione est terminus conseruationis ipsius, quamvis facta ex vi verborum, non est incompositibilis, & pugnans cum substantia panis, sed tantum Corpus Christi prout significatum & demonstratum verbis conseruationis, seclusa conseruatione ipsius: quia quamvis per impossibile a nullo conseruaretur, quia alias ex se ipso existeret absque actione conseruationis, nihilominus ex modo quo illud demonstramus sub speciebus panis, destruitur substantia panis; ergo conseruatio illa, quamvis admittatur fieri ex vi verborum, est impertinens ad conseruationem hanc. Addimus contra eamdem responsionem, Corpus Christi neque produci, neque conseruari ex vi verborum conseruationis, quia verba haec ita sui veritatem presupponunt & praerequirunt conseruationem Corporis Christi, ut hunc annihilaretur, quamvis verba conseruationis proferantur a Sacerdoti, non poteretur Corpus Christi sub illis, neque verba fierent vera, quia Christus verbis conseruationis tantum conseruit viam ponendi Corpus ipsius Christi sub speciebus, supposita permanentia seu conseruatione illius, ac proinde si conseruatio Corporis per se pertineret ad conseruationem, ex vi verborum non fieret conseruatio, quia ex vi eorum non fieret conseruatio, quae ad illam per se pertineret.

Quod si tertio respondeas, quod quamvis verba conseruationis non moueant diuinam voluntatem ad antiquam conseruationem, qua Deus extra Eucharistiam conseruat Corpus Christi; quia adhuc verbis illis non prolatis illud conseruaret, mouent tamen diuinam voluntatem ad nouam conseruationem illius sub speciebus Sacramentalibus. Contra hanc responsionem est, quod Corpus Christi vna tantum conseruatione totali, qua sufficienter in suo esse conseruatur a Deo extra Eucharistiam, etiam in Eucharistia conseruatur, quia idem esse Corporis Christi, & substantiale intuiriatur per se existentia, & separari hæc est prærequisita ad conseruationem Corporis Christi sub illis: ideo conseruatio Corporis sub ipsis pertinet per se ad conseruationem, aut in ea formaliter consistit. Sed contra hanc responsionem est Primus, quod substantia panis non definit esse, quia accidentia ipsius ab ipsa separantur, sed potius est contra, ideo accidentia separantur, quia substantia definit esse, vt potest expendimus. Secundus, quia conseruatio Corporis Christi sub speciebus panis non prærequisit separationem eorum a substantia panis; quia, vt iam diximus, compati potest sub illis tantum cum substantia panis. Tertius, quia si substantia panis definit esse, quia ipsius accidentia ab ipsa separantur, & per se existentia constituantur, potius substantia panis conseruatur in accidentia illa per se existentia, quam in Corpus Christi.

Quod si quartu[m] respondeas, ad rationem conseruationis non esse necessariam connexionem inter productionem alterius termini in quem fit conseruatio, & inter definitionem termini qui conseruatur, sed sufficiere connexionem eorum, vel in agente, quia idem sit agens, quod producit unum & corruptum alterum; vel in voluntate & intentione agentis, quia non corrupteret unum, nisi produceret alterum. Contra hanc responsionem est, quod sicut non sufficit, quod unum & idem agens producat unam formam, & corrupta alter-

ram, vel quod non corrupteret unam, nisi produceret alteram, vt verè dicatur, quod generatio unius est causuliter corruptio alterius, nisi alias formæ aliquam inter se habeant incompositibilitatem, ita etiam non sufficit connexio in agente, neque in intentione illius, inter productionem unius, & definitionem alterius, nisi alias inter se connexa sint ob aliquam incompossibilitatem inter rem productam & rem definentem, vt unus terminus dicatur fieri ex altero, vel alter in eum conseruari.

Deinde secundò pars nostra negativa probatur, & affirmativa aduersiorum reiectur, quia verba conseruationis sunt causæ & instrumenta conseruationis Eucharistie, quia ad eam efficientiam sunt instituta à Christo, sed non sunt causa & instrumenta conseruationis Corporis Christi, ergo conseruatio Eucharistica non constituit conseruationem Corporis Christi. Consequentia pater. Minor autem probatur, quia verba conseruationis non sunt causa physica ad id, vt iam diximus; neque sunt causa moralis mouendo, seu excitando diuinam voluntatem ad conseruandum Corpus Christi, quia Deus alias est motus, & conseruaret Corpus Christi, quamvis verba illa non pertinenter.

Quod si respondeas, quod quamvis verba conseruationis non moueant diuinam voluntatem ad antiquam conseruationem, qua Deus extra Eucharistiam conseruat Corpus Christi; quia adhuc verbis illis non prolatis illud conseruaret, mouent tamen diuinam voluntatem ad nouam conseruationem illius sub speciebus Sacramentalibus. Contra hanc responsionem est, quod Corpus Christi vna tantum conseruatione totali, qua sufficienter in suo esse conseruatur a Deo extra Eucharistiam, etiam in Eucharistia conseruatur, quia idem esse Corporis Christi, & substantiale intuiriatur per se existentia, & separari hæc est prærequisita ad conseruationem Corporis Christi sub illis: ideo conseruatio Corporis sub ipsis pertinet per se ad conseruationem, aut in ea formaliter consistit. Sed contra hanc responsionem est Primus, quod substantia panis non definit esse, quia accidentia ipsius ab ipsa separantur, sed potius est contra, ideo accidentia separantur, quia substantia definit esse, vt potest expendimus. Secundus, quia conseruatio Corporis Christi sub speciebus panis non prærequisit separationem eorum a substantia panis; quia, vt iam diximus, compati potest sub illis tantum cum substantia panis. Tertius, quia si substantia panis definit esse, quia ipsius accidentia ab ipsa separantur, & per se existentia constituantur, potius substantia panis conseruatur in accidentia illa per se existentia, quam in Corpus Christi.

Quod si quartu[m] respondeas, ad rationem conseruationis non esse necessariam connexionem inter productionem alterius termini in quem fit conseruatio, & inter definitionem termini qui conseruatur, sed sufficiere connexionem eorum, vel in agente, quia idem sit agens, quod producit unum & corruptum alterum; vel in voluntate & intentione agentis, quia non corrupteret unum, nisi produceret alterum. Contra hanc responsionem est, quod sicut non sufficit, quod unum & idem agens producat unam formam, & corrupta alter-

DIFFICULTAS VIII.

Vtrum conuersio Eucharistica consistat in eo, quod id, quod erat panis, fuit Corpus Christi.

Caietanus q. 75. art. 4. partem affirmatiuam tuerit, nempe conuersiōnem Eucharisticam consistere in eo, quod id quod erat panis, incipiat esse Corpus Christi.

Caietanus.

Doctrina hæc adeo obscurè traditur à Caetano, ut nonnulli ei attribuant dixisse, conuersio nēm hanc in eo consistere, ut per ipsam eadem numero entitas, quæ erat substantia panis, fuit Corpus Christi post consecrationem: alij vero Caetano attribuunt dixisse, conuersiōnem Eucharisticam in eo consistere, ut per ipsam eadem entitas manens in specie infima panis fuit Corpus Christi. Neutrū tamen horum somniauit Caetanus, ut aduerit Vasquez disp. 181. c. 3. & attēnē legenti Caetanū s. *Pro solutione*, constabit: quin Caetanus ita dixit per transsubstantiationem fieri, ut id quod erat panis incipiat esse Corpus Christi, ut asserat terminum à quo transsubstantiationis esse id quod erat panis secundū rationem panis, & terminum ad quem esse id, quod erat panis, incipere esse Corpus Christi, ita ut terminus ad quem non sit Corpus Christi secundū se & absolūtē, sed totū hoc, nempe *Corpus Christi esse id quod erat panis*, quod supra Corpus Christi secundū se tantū addit denominationem quamdam extrinsecam.

Vasquez.
Turrianus.

Vasquez verò vbi suprà, Turrianus dub. 7. & alij partem negatiuam merito tradunt, & affirmatiuam Caetani merito rei ciunt, non solū ut ipsi falso attribuitur, sed etiam ut à nobis explicatur. Et in primis dicta doctrina, ut Caetano attribuitur, nempe eamdem entitatem, quæ erat panis, esse post consecrationem Corpus Christi, quo supponitur post consecrationem manere entitatem, quæ erat substantia panis, præterquam quod est contra Tridentinum less. 13. can. 2. dum ait, fieri conuersiōnem totius substantiæ panis, manentibus dumtaxat accidentibus, etiam est contra rationem, quia impossibile est, eamdem entitatem destrui ut terminum à quo, & manere ut terminum ad quem, non solū secundū rationem singularem, ut patet, sed neque secundū rationem communem in ea entitate inueniunt, quia re aliqua destructa, necessitatis est omnem gradum, & omnem rationem in ea repartam destrui, quia nullus gradus, nullaque ratio ciuīdem entitatis re ipsa distinguitur ab alio gradu, & ab alia ratione.

Deinde dicta doctrina Caetani, ut à nobis explicatur, etiam est falsa, quia ut explicatur à nobis pro termino ad quem transsubstantiationis, non assignat Corpus Christi secundū se & absolūtē, sed Corpus Christi esse id quod erat panis, quod supra Corpus Christi secundū se, addit denominationem quamdam extrinsecam, quod est falsum, ostendimus difficultate v.

DIFFICULTAS IX.

In quo ergo consistat conuersio Eucharistica formaliter.

Concludimus ergo, conuersiōnem, seu transsubstantiationem Eucharistica (id est natu-

ram & essentiam ipsius) sitam esse formaliter in sola defitione panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi, seu quod idem est, in sola defitione panis & vini, ut relata ad Corpus & Sanguinem Christi. Ita Vasquez disp. 181. cap. 11. & 12. & Turrianus dub. 8. & tradidit sicut videtur S. Thomas q. 75. art. 4. & Scotus in 4. dist. 11. q. 1. s. *Quantum ad terium.*

Pro huius autem maiori intelligentia obseruandum est Primò, ad rationem conuersiōnis tria esse necessaria: Primum est, quod extrema illius fint positiva, quia carentia nō dicitur in rem positivam conuerti, neque econtra res positiva in carentiam. Secundum est, quod res, quæ conuertitur, definit esse, quia quod in suo esse permanet, non dicitur in aliud conuerti; & in his duobus Theologi omnes conueniunt. Tertium ad conuersiōnem necessariū est, quod res, quæ conuertitur, definit esse ex vi illius rei in quam conuertitur, ad quod necessaria est incompossibilitas & pugna inter eas res, ita ut res, in quam fit conuersio, sit quasi formaliter expellens & destruens rem quæ definit esse & conuertitur; alij nulla est ratio, ob quam res quæ definit esse, diceretur conuerti in illam aliam, & in eam transire, quia ad id non sufficit quod vnum definit alio incipiente: ex eo enim, quod vnum Angelus annihilaretur à Deo in existenti, in quo crearet alterum, non diceretur in hunc alterum ille conuerti. Ita tamen necessaria est pugna seu incompossibilitas inter ea, quorū vnum in aliud conuertitur, & cōsequenter connexio inter definitionem illius quod conuertitur, & inter illud in quod fit conuersio, ut non sit necessaria pugna & connexio physica & ex natura rei, qualis est in conuersione formalis seu formarum, sed sufficit pugna & connexio quasi moralis, & ex modo operandi, ita ut si conuersio fiat media significatione & demonstratione verborum, ad eam sufficiat pugna & connexio proueniens termino à quo, & termino ad quem conuersiō ex significatione, qua pugna hæc & connexio sufficit, ut vnum terminus dicatur destrui ex vi alterius, prout significati & demonstrati, & relativi ad veritatem, quam ea significatio & demonstratio exigit.

Secundò obseruandum est, ex vi significationis verborum consecrationis Corpus & Sanguinem Christi fieri præsentia accidentibus, seu speciebus panis & vini, & sub illis cōstituti, & etiam definere esse substantiam panis & vini, quia aliter verba consecrationis nequeunt verificari, ac proinde de facto in consecratione reperiri duplē mutationem, vel quasi mutationem, nempe productionem præsentia, aut modi quo Corpus & Sanguis Christi fiunt præsentia sub speciebus, aut ipsi vniuntur, & est vera mutatione: & defitionem substantiæ panis & vini, quæ est quasi mutatione, & non rigorosa ex defectu subiecti, quod transeat ab uno termino in alterum.

Tertiò obseruandum est, hanc duplē mutationem, vel quasi mutationem, v. g. positionem Corporis Christi sub speciebus panis, & defitionem substantiæ panis, potuisse fieri à Christo, & à Sacerdotibus ex Christi institutione, alij verbis, nempe, *Sit his Corpus meum, & non sit substantia panis*, tunc tamen, quamvis fierent duas istas mutationes, quæ modò fiunt propositione illa categorica, *Hoc est Corpus meum*, non tamen fieri eodem modo, quia tunc Christus, vel Sacerdos non excluderet.

eluderet substantiam panis demonstrando Corpus Christi sub speciebus, & illud sub eius statuendo, quia ex una parte substantia Corporis Christi, & substantia panis non sunt incomplicatae ex natura rei sub eisdem accidentibus, ut supra diximus, & ex altera parte verba illa consecrationis demonstrantia, aut significatio verborum consecrationis demonstrantium Corpus Christi sub speciebus panis, ad sui veritatem non exigit desitio-
nem substantiae panis. Verba vero, quibus modò fit consecratio, & hanc duas dictas mutationes, nempe *Hoc est Corpus meum*, ita demonstrant Corpus Christi sub speciebus panis, ut ad sui veritatem exi-
gant desitio-
nem substantiae panis, quia substantia

Corporis Christi non potest dicta propositione catego-
rica demonstrari sub illis speciebus, si sub illis perferueret substantia panis, ut diximus Diffic. 11. vnde desitio substantiae panis fit ad exigentiam Corporis Christi, prout istis verbis demonstrati; quia Corpus Christi, prout ei verbis sub specie-
bus panis demonstratum, est incomplicabile cum substan-
tia panis sub illis. & ita Sacerdos, statuendo verbis istis Corpus Christi sub speciebus panis, dicitur destruere substantiam panis.

Ex dictis facile ostendit-
ur, in consecratione, v.g. Corporis Christi, veram & propriam conuer-
sionem panis in Corpus Christi reperi-
ri: quia sicut in naturalibus eo ipso, quod forma corruptitur ad productionem vel introductionem alterius, dicitur conuerti in eam, ex vi cuius productionis vel introductionis corruptitur, eodem modo in consecratione Corporis Christi panis dicitur conuerti in Corpus Christi, quia destruetio panis fit à Deo ex vi Corporis, prout demonstratum sub specie-
bus panis, seu ad exigentiam Corporis, prout de-
monstrati sub illis, & non immediate pro mera voluntate ipsius Dei, quia Corpus Christi (quamvis non ex natura rei, prout demonstratum tamen verbis consecrationis demonstratione relata ad veritatem, quam ea demonstratio ex institutione Christi exigit) est incomplicabile cum substantia panis sub speciebus ipsius panis, ac proinde cum ipsa in suo esse substantiali, quia absque miraculo nequit à suis accidentibus separata conseruari, & ita Deus ad exigentiam Corporis Christi, prout dicto modo demonstrati, & sic quasi moraliter incomplicabile cum substantia panis, dicitur pa-
nem destruere, & consequenter eum in Corpus Christi conuertere.

Ad dictam tamen pugnam seu incomplicabilitatem quasi moralem Corporis cum substantia pa-
nis requiritur in Corpore praesentia, aut modus existendi sub accidentibus panis, quia Corpus Christi non opponitur panis ex natura rei, sed tan-
tum prout demonstratum sub accidentibus panis. Ad hanc autem demonstrationem requiritur dicta praesentia, aut unio Corporis sub accidentibus panis, sive nouiter acquisita ex vi verborum, sive antiqua antealiter à Deo facta non ex vi verbo-
rum consecrationis, quibus modò fit, quia haec antiqua praesentia, aut unio etiam sufficit: quia quamvis Corpus Christi antealiter simul cum substantia panis esset praesens, aut unum sub accidentibus; eo ipso quod verbis consecrationis demonstratur, etiam fieret conuersio panis in ipsum Corpus Christi, quia eo ipso, ut verba fierent vera, definieret substantia panis ad exigentiam Corporis Christi, prout demonstrati sub illis speciebus, ut verè de-

monstraretur. Est autem dicta praesentia aut unio Corporis sub speciebus (sive noua sive antiqua) ad veritatem verborum requisita, non quia ipsa praesentia aut unio secundum se significetur vel demonstretur verbis consecrationis, quia non si-
gnificatur neque demonstratur nisi Corpus Christi secundum se, sed tantum requiritur tamquam conditio, ut Corpus possit sub illis demonstrari; quia si Corpus non esset praesens aut unum sub illis, non posset sub eis demonstrari: vnde Corpus ipsum secundum se, & in suo esse substantiali est terminus pugnans, in quem dicitur panis conuer-
ti, absque eo quod praesentia illa aut unio intret rationem termini in quem fit conuersio.

His ergo suppositis, conclusio nostra probatur Primo, quia conuersio in nullo alio formaliter consistit, quam in transitu unius rei in aliam; sed sola destrutio, v.g. panis in Corpus Christi, est transitus panis in illud, ergo conuersio panis in Corpus Christi consistit formaliter in sola destrutio panis in Corpus Christi, seu in desitio panis ut relata ad Corpus Christi.

In hac autem desitio panis in Corpus Christi, in qua formaliter consistit conuersio panis in illud, primò reperitur destrutio ipsa panis, quae est ipse transitus; secundò reperitur non-esse panis, ad quod desitio ipsa immediatè tedit tamquam ad terminum ad quem; tertio reperitur Corpus Christi ad quod desitio illa panis tendit mediatè tamquam ad terminum ad quem impossibile positiuè cum pane, qui est terminus à quo dicta desitio; & tandem quartò reperitur extrinseca de-
nominatione, seu relatio, ratione cuius desitio panis dicitur desitio panis in Corpus Christi. Est autem denominatio haec seu relatio quid rationis, vixione proueniens, & conueniens desitio panis ex pugna & oppositione quasi morali Corporis cum substantia panis sub accidentibus ipsius panis, proueniente Corpori & pani ex demonstratione Corporis sub accidentibus panis relata ad verita-
tem, quam verba consecrationis habere debent ob institutionem Christi.

Quando ergo dicimus, naturam & essentiam conuersionis panis in Corpus Christi consistere in sola desitio panis in Corpus Christi, seu in sola desitio panis prout relata ad Corpus Christi, ita intelligendum est, ut natura & essentia conuersio-
nis coalescat ex desitio ipsa (quia absque hac nequit esse transitus, in quo essentia conuersionis consistit) & ex relatione ipsa, seu ex respectu & connotatione ad Corpus Christi, quia absque hac relatione & connotatione desitio panis non est desitio in Corpus Christi, neque transitus in il-
lud, sed tantum est desitio panis, ad eum modum quo productio termini ad quem non dicitur mutatio, nisi ut relata ad terminum à quo, & ut cum recipiens & connotans, quia aliter productio ter-
mini ad quem non est transitus subiecti ab uno termino in alterum, in quo essentia mutationis consistit, & ita natura mutationis coalescat ex produc-
tione termini producti, quem productio ipsa intrinsece respicit, & ex connotatione & relatione extrinseca ad terminum à quo ipsi productio ex-
trinsecè superaddita.

Ex quo constat, conuersionem panis in Corpus Christi non tantum terminari ad Corpus Christi, sed etiam ad non-esse panis, quia scilicet conuer-
sio haec coalescit ex desitio panis, quae im-
mediatè

mediatè & quasi intrinsecè & essentialiter respicit non-esse panis, & ex dicta connotatione seu relatione ad Corpus Christi superaddita desitio panis, ratione cuius desitio panis, quæ intrinsecè fit in non-esse panis, etiam dicitur fieri in Corpus Christi: & quia desitio tendens ad non-esse panis, est prior, & supponitur ad relationem illam ad Corpus Christi, & hæc relatio presupponit desitio, & ipsi superadditur, ideo conuersio primariò terminatur ad non-esse panis, & secundariò ad Corpus Christi, quamvis etiam per se, & quasi essentialiter. Imò non solum conuersio, sed etiam desitio ipsa non tantùm primariò & intrinsecè terminatur ad non-esse panis, sed etiam secundariò ad Corpus Christi, quamvis solum extrinsecè ratione dicta relationis ipsi desitio superadditæ & extrinsecæ. Nihilominus tamen conuersio Eucharistica simpliciter & ab solutè dicitur fieri in Corpus Christi, & ad illud terminari, nō verò ad non-esse panis, tūm quia dicta relatio ad Corpus Christi est quasi forma, & ratio formalis conuersio nō vltimo cōprens & perficiens conuersio, quia ante relationem desitio panis in suo respectu intrinsecò, & in sua relatione intrinsecè ad non-esse panis sistens, nondum est neque dicitur conuersio, quamvis sit pars essentialis, quasi materialis illius; tūm etiam, quia desitio ipsa & relatio ipsi superaddita & superueniens, ex quibus tota essentialis conuersio compleatur, respiciunt Corpus Christi, quia dicta relatio est formaliter respectus ad Corpus Christi, & desitio ipsa illud respicit, quamvis secundariò, & quasi extrinsecè ratione dictæ relationis ipsi superadditæ & ipsi conuenientis, ex eo quod desitio fieri ex vi Corporis Christi, prout demonstrati sub speciebus panis. Et quamvis positio Corporis Christi sub speciebus, quæ de facto reperitur (quia ante confectionem non supponitur præsens sub illis, nec eis vnitum, ut verè posse) sit prior desitio panis, quia panis definit ex vi Corporis prout sub speciebus demonstrati, ad quod de facto requiritur positio Corporis sub illis, quia hæc duo efficiunt media significatione verborum, quibus primariò & expressè significatur & demonstratur Corpus Christi sub speciebus, & desitio substantia panis non nisi implicitè ex eo solum, quod est necessaria ad veritatem verborum; nihilominus dicta positio Corporis Christi non intrat conuersio ipsam dictis verbis factam, sed tantum intrat dicta desitio & dicta relatio extrinsecè, quia rem conuerti in aliam, directè loquendo tantum est in eam desinere & transire, in quo non includitur dicta positio (imò neque per se ad illam pertinet, quamvis per accidens de facto requiritur tamquā conditio) sed tantum dicta desitio & dicta relatio desitio ad Corpus Christi.

Deinde conclusio nostra (nempe, conuersio nō Eucharisticam, v. g. panis in Corpus Christi, sufficienter confitit in desitio panis in Corpus Christi, seu prout relata ad Corpus Christi) probatur, quia ad veritatem verborum confectionis sufficit desitio panis facta in Corpus Christi: ergo id sufficit ad conuersio nō transsubstantiationem Eucharisticam, & non est aliud assignandum. Consequenter pater, quia Ecclesia & Tridentinum ex nullo alio, quam ex veritate verborum confectionis, conuersio nō Eucharisticam deduxerunt.

Quod si respondeas Primò, Ecclesiam & Tri-

dentinum non deduxisse conuersionem Eucharistica ex sola veritate verborum confectionis, sed tamquam notum supposuisse, in Eucharistia fieri conuersio nō, quæ sit magis conformis naturis rerum, dum non sit contra veritatem verborum: modus autem conuersionis magis conformis naturis rerum est, ut fieri per confectionem Corporis Christi sub speciebus. Sed contra hanc responsum est primò, quod sit aperte contra Tridentinum, dum ait, Ecclesia sibi semper persuasum habuisse, in Eucharistia fieri conuersio nō, totius substantia panis in Corpus Christi, quia Christus verè dixit, Corpus suum esse quod sub speciebus panis offerebat: ergo ex sola veritate & non aliunde, Ecclesia & Tridentinum dictam conuersio nō deduxerunt. Secundò contra eamdem responsum est, non modus conuersionis a nobis assignatus, præterquam quod est sufficiens ad veritatem verborum, etiam est magis facilis & connaturalis, quam alij, quia pauciora inuoluit miracula: imò soli conuersioni a nobis assignata conuenit vera ratio conuersionis, quæ sita est in definitione vnius in aliis, non verò eis actionibus, neque alijs rebus quæ assignantur ab alijs Doctoribus.

Quod si secundo respondeas, Ecclesiam & Tridentinum ex veritate verborum non collegisse conuersio nō substantiali, sed conuersio nō substantiali in substantiam, & ita eam appellasse transsubstantiationem, & non conuersio nō substantiali, & ad hanc, quæ necessariò concedenda & admittenda est in Ecclesia, & non fuit deduxta ab Ecclesia neque a Tridentinum, necessaria esse productionem substantiali. Contra hanc responsum est Primò, quod ad mysterium Eucharistica sufficit, fateri & admittere conuersio nō substantiali in substantiam, quæ dicata transsubstantiationem, & Ecclesia nullum alium modum conuersio nō substantiali docuit, neque agnouit. Secundò, quod conuersio nō substantiali in substantiam, consistens in desitio vnius in aliam (qualem diximus esse conuersio nō Eucharistica) debet substantialis appellari, quia terminus à quo, & terminus ad quem, illius sunt termini substantiali, & ab his dubio appellata est substantialis a Tridentinum, dum ab ipsi appellata est transsubstantiationem, quia id non est transsubstantiationis appellatur.

Quod si tertio respondeas, Ecclesiam & Tridentinum collegisse transsubstantiationem Eucharistica ex veritate verborum, sed non ex veritate speculativa, quia verba hæc possent esse speculativa veræ, absque eo quod fieret aut facta fuisset conuersio, ut contingat si Deus ante prolationem verborum posuisset Corpus Christi sub speciebus panis, & destruxisset substantiam panis, vel eam ab illis speciebus separasset, sed ex veritate practica, quia verba efficiunt quod significant; ergo vi verborum confectionis Corpus Christi, quod illius significatur, res ipsa producitur: ergo in ipsius productione consistit dicta conuersio, quia hæc ex veritate practica verborum deducitur. Contra hanc responsum est, quod quamvis conuersio Eucharistica non deducatur ex veritate speculativa verborum, sed tantum ex practica & factua, sed non deducatur ex veritate factua quorumcumque, sed tantum eorum, quæ presupponit antiquam productionem Corporis Christi, necessaria sunt ad eorum veritatem. Hæc autem necessaria sunt, desitio substantia panis, & positio Corpo-

DIFFICULTAS X.

Quomodo *Corpus & Sanguis Christi pos-*
sint enuntiari de pane & vino ratione
conuersio Eucharistica.

Conueniunt Theologi, propositiones, in quibus utrum verbo *conuersio* & *transitus*, vt quando dicimus, *Panis conuertitur*, aut *transit in Corpus Christi*, esse veras & proprias, vt ex supra dictis patet.

Est tamen difficultas circa duo genera propositionum, quarum alia sunt in quibus reperitur *Verbum Fio*, & aliae in quibus reperitur *Verbum Sum*. Supponimus autem, propositiones prioris generis, in quibus reperitur *Verbum Fio*, solere duobus modis enuntiari; uno modo, quando Corpus Christi dicitur de pane cum Praepositione *ex* aut *de*, vt quando dicimus, *Ex pane, aut de pane fit Corpus Christi*; altero modo absque Praepositione in nominativo, vt quando dicimus, *Panis fit Corpus Christi*.

Hoc ergo supposito, circa hoc prius genus propositionum S. Thomas quæst. 75. art. 8. Sotus in 4. S. Thomas. dist. 9. q. 2. ar. 8. & Henriquez Quodlib. 9. q. 9. do. Sotus. cent. dictas propositiones, in quibus reperitur Praepositio *ex*, esse veras & proprias, quia Praepositio *ex* tantum denotat habitudinem termini à quo, & panis verè est terminus à quo conuersio Eucharistica: eas verò propositiones, in quibus reperitur Praepositio *de*, esse in proprias, quia Praepositio *de* denotat causam coniuncti, confi- substantialis autem in transmutationibus attenditur penes subiectum commune utriq; termino, quod non reperitur in conuersione Eucharistica. Erido dicti Doctores aduertunt, similes propositiones apud Patres inueniuntur ita explicandas esse, vt Praepositio *de* non denotet habitudinem subiecti communis, sed termini à quo.

Alexander 4. par. q. 10. memb. 6. art. 2. Gabriel in 4. dist. 11. q. 1. art. 3. dub. 1. & Ledesma 1. par. 4. Gabriel. q. 16. art. 18. docent, omnes dictas propositiones, Ledesma. tam eas in quibus reperitur Praepositio *ex*, quam eas in quibus reperitur Praepositio *de*, non esse in rigore & secundum proprietatem veras, quia utraque dicta Praepositio utrius modo accipi possit, secundum proprietatem nempe, & prout dicit habitudinem termini à quo, & prout dicit habitudinem subiecti communis.

Vasquez verò disp. 181. num. 154. docet, & me- Vasquez. ritò, omnes dictas propositiones, tam eas in quibus reperitur Praepositio *ex*, quam eas in quibus reperitur Praepositio *de*, non esse in rigore veras, sed tantum in sensu improposito, non ratione dictarum Praepositionum *ex* & *de*, quia utraque Praepositio utrius modo accipi potest secundum proprietatem, sed ratione Verbi *Fio*, quia hoc Verbum nequit in dictis propositionibus fatione Corporis Christi significare, quam tantum Verbum *Fio* propriè significat, sed tantum successionem Corporis Christi, vel adductionem illius, quam Verbum *Fio* impropositè significat. Et ideo quando in Patribus inueniuntur, explicandæ sunt in hoc sensu, quamvis improposito.

Circa alias propositiones, in quibus etiam reperitur Verbum *Fio*, & Corpus Christi dicitur de

pane

pane in nominatio, ut quando dicimus, *Panis fit corpus Christi*, Bonaventura in 4. dist. 11. par. 1. distinctionis, art. vno, q. 6. docet, illas esse in rigore & propriè veras, & concedendas, quia Verbum *Fio* etiam significat transiit, & panis verè & propriè transiit in Corpus Christi.

Alexand.
S. Thomas.
Sotus.
Ledesma.
Vasquez.

Alexander verò, S. Thomas, Gabriel, Sotus, Le-
sma, & Vasquez docent, non esse veras in rigo-
re, & secundum proprietatem, & merito: quia ut
aliiquid propriè dicatur fieri aliud, necessarium est
quod sit subiectum commune, utique termino
transmutationis: & idèo quamvis in Pribus re-
periantur, explicandæ sunt in fano sensu, quamvis
improprio, ita ut Verbum *Fio* significet transiit
& conuersiōem. Addit Gabriel, & non immi-
rito, quod ut aliquid dicatur propriè fieri aliud, ne-
cessarium sit quod subiectum commune utique
termino sit completum & totale. Et idèo non est
verum secundum proprietatem, quod semen fiat
homo, benè tamen, quod calidum fiat frigidum.

Circa posterius genus propositionum, in quibus
reperitur Verbum *Sum*, ut quando dicimus, *Panis erit Corpus Christi*, & *Id quid erat panis, est Corpus Christi*, Alexander, Vasquez, & communi-
ter Theologi docent, illas esse in rigore & secun-
dum proprietatem falsas, & merito: quia ut ex se-
patet, panis, aut id quod est panis, numquam erit
Corpus Christi. In Confessione verò Berengarij
approbata in Concilio Romano sub Nicolao II.
& relata à Gratiano in can. *Ego Berengarius*, de
Consecratione, dist. 2. vbi dicitur, panis & vinum
post consecrationem non solum esse Sacramentum,
sed etiam Corpus & Sanguinem Christi, Verbum
Sum, ut relatum ad Sacramentum, quod conuenit
pani & vino ratione suorum accidentium, seu sua-
rum specierum, sumitur propriè pro esse, & ut re-
fertur ad Corpus & Sanguinem Christi, sumitur
impropriè pro *transire*, quod conuenit panis & vi-
no ratione propriæ substantiæ, ut etiam diximus
Difficultate 11. vbi confessionem Berengarij la-
tius exposuimus.

DIFFICULTAS XI.

*Vtrum Corpus Christi, in celo aut in alio
loco existens, possit esse sub speciebus
panis simul cum substantia panis.*

Bonavent.
Capreol.
Marsil.
Ferrarien.

Bonaventura in 4. distin. 11. 1. parte, dist. 15.
art. 10. q. 3. Capreolus q. 1. art. 3. Marsilius in
4. q. 8. & Ferrariensis 4. contra Gentes c. 63. docent,
Corpus Christi ante consecrationem in celo, aut
in loco alio existens, si ibi perseveret, non posse
constitui sub speciebus panis, nisi destrueta sub-
stantia panis, & in Corpus Christi conuersa; quia
existimant, corpus ante in loco existens, non posse
incipere esse vbi ante non erat, nisi vel defersendo
antiquum locum, vel per conuersiōem alterius
substantiæ in alio loco existentis in ipsum: ergo
Corpus Christi perseverans in celo, aut in alio
loco, & eum non defersens, nequit fieri præsens
speciebus panis, nisi propria substantia panis de-
finat, & conuertatur in Corpus Christi.

Scotus.
Durandus.
Richardus.
Sotus.
Caietanus.
Suarez.
Vasquez.

Scotus verò in 4. dist. 10. Durandus dist. 11.
q. 1. Richardus art. 1. q. 1. Sotus dist. 9. quæst. 2.
art. 2. Caietanus quæst. 75. art. 1. Suarez dist. 49.
& Vasquez disp. 182. docent, Corpus Christi in
celo, aut in alio loco existens, & in eo perseverans,

posse fieri præsens saltem Sacramentaliter sub
speciebus panis, substantia propria panis sub ip-
sis perseverante, & merito: quia nulla in eo appa-
ret contradic̄tio seu repugnatio. Quia si id re-
pugnaret, maximè vel, quia repugnat, Corpus
Christi existens & perseverans circumscriptiū in
celo, vel in alio loco fieri simili præsens in alio;
vel quia repugnat, duas substantias esse simul præ-
sentes in eodem loco, vel quia specialiter repugnat,
substantiam alienam fieri simili præsentes acci-
dentiis, quibus propria substantia sit & perse-
veret præsens. Sed nullum horum trium repugnat:
ergo. Et in primis, non repugnat, Corpus Christi
existens & perseverans circumscriptiū in celo,
vel in alio loco, fieri simili præsens in alio saltem
Sacramentaliter, quia de facto existens & perse-
verans circumscriptiū in celo, sit Sacramentaliter
præsens quantitat̄ & alijs accidentibus panis
existentibus in terra. Deinde non repugnat, duas
substantias esse simul præsentes in eodem loco,
quia id etiam circumscriptiū contigit in natura
Christi ex Virgine, in qua corpus Christi sit
penetratum cum corpore Virgini, & in Ascensio
ne Christi ad celos, in qua corpus Christi sit pe-
netratum cum illis. Et tandem non repugnat, sub-
stantiam alienam fieri simili præsente accidentiis,
quibus propria substantia est & perseverat
præsens, quia nullo firmo fundamento dici potest,
substantiam alienam corpoream non posse fieri à
Deo præsentem accidentibus alienis, quibus sub-
stantia propria sit & perseveret præsens, quia hoc
nullo firmo fundamento negari potest, eo ipso
quod substantia aliena & propria possint esse simili
præsentes in eodem loco, ut esse possunt, quia
eo ipso substantia aliena, si alia non maneat, feasi-
bilis ratione suorum accidentium, erit occulta
sub accidentibus alterius substantiæ.

Addimus, Corpus Christi non solum posse fieri præsens sub speciebus panis, perseverantibus subili-
bus substantiæ panis, sed etiam ea perseverante posse
eis vñtri, quia potest à Deo illis vñritam quam
purum extreum non sustentans illa, quia sic
nulla erit incompatibilitas propriæ, & substantia
Corporis Christi, quia si ex vnione substantie
Corporis Christi ad accidentia aliena panis, aliquia
incompatibilitas prouenire, ex eo maximè est,
quod accidentia illa eo ipso sustentarentur, &
sufficienter à substantia Corporis Christi, & nul-
lo modo à propria; ac proinde separaretur ab illis
propria, & vno destrueretur. Quod autem Cor-
pus Christi possit illis vñtri, negari non potest:
quia etiam Angelus vñritus corpori, quod est dif-
ficilius, quia ambo sunt entia per se existentia, &
vnum spirituale, & alterum materiale. Quod verò
possit illis vñtri ut purum extreum non sus-
tentans illa, probatur exemplo Angeli, qui vñritus cor-
pori ut purum extreum non sustentans illud: &
etiam ratione, quia repugnat, quod illa sussteneret
materialiter, seu in genere causa materialis, quia
repugnat, quod aliena substantia sit causa materialis
alienorum accidentiæ, quia haec sua natura tantum
respiciunt propriam substantiam ut causam mate-
rialem, quia ab ea sola in eo genere dependet; &
etiam repugnat, quod illa susstenteret efficienter, seu
in genere causa efficientis, quia repugnat, alienam
substantiam adhuc ut instrumentum efficienter
conseruare accidentia aliena extra subiectum.
Et quamvis Corpus Christi vñritum accidentibus
panis,

panis posset ut causa materialis illa sustentare, etiam posset substantia panis illa materialiter sustentare vtrahus substantiam, nempe Corporis Christi & panis partialiter concurrente suo passiuo concursu, seu sua partiali passione.

Vnde Corpus Christi potuit fieri praesens, & vniuersi accidentibus panis, perseverante substantia panis sub illis, ac proinde substantia panis non definit esse ex vi presentie & vnionis Corporis Christi sub illis, sed tantum ex vi Corporis Christi prout demonstrati verbis consecrationis ob incompensabilitatem moralem prouenientem illis ex his verbis tamquam ex instrumento morali.

Ad rationem ergo aduersariorum constat, corporis anteā in loco existens, posse à Deo constitui ubi anteā non erat, absque eo quod defert locum antiquum, & absque eo quod altera substantia in alio loco existens in ipsum conuertatur.

Obseruandum est, ut optimè Vasquez, Corpus Christi de facto non fieri praesens, & vnitum speciebus panis actione aliqua substantia, quia Corpus Christi producatur aut conservatur, quia per eam tantum potest produci substantia Corporis Christi, & non etiam modus aliquis praesens & vnionis cum speciebus panis, qua talis modus debet actione aliqua distincta produci, cum si entitas distincta à substantia Corpus Christi. Modus ergo praesentie & vnionis, quo Corpus Christi fit praesens & vnitum speciebus, producitur alia actione distincta: quia quamvis de facto sit necessaria ad conuersionem panis in Corpus Christi, in ea tamen non constitut conuersio, neque per se pertinet ad illam; est autem de facto necessaria tamquam conditio ad conuersionem, ut Corpus Christi, quod de facto ante consecrationem non est praesens speciebus panis, neque illis vnitum, fiat praesens & vnitum, ut sic possit demonstrari. Vnde substantia panis non defertur ex vi positionis Corporis Christi sub illis, sed ex vi Corporis ut demonstrari sub speciebus.

DIFFICULTAS XII.

Vtrum panis & vinum in conuersione Eucharistica annihilentur.

EX dictis constat, post consecrationem nihil substantia panis & vini manere, sed tantum ipsorum accidentia: supereft tamen difficultas, An defitio substantiae ipsorum sit annihilationis.

Scotus. Quodlib. 20. art. 3. & in 4. dist. 11. q. 4. Maior q. 1. Ocham in 4. q. 6. dub. 7. Gabriel in can. lec. 40. & 41. & Angelus v. *Eucharistia* 1. n. 3. docent, defitionem substantiae panis & vini in Eucharistia esse annihilationem, quia substantia panis & substantia vini ita definitur, ut nihil ipsorum remaneat, quamvis maneat ipsorum accidentia; ergo defitio eorum est annihilationis, quia ad nihil ipsorum terminatur. Et confirmatur, quia si substantia panis & substantia vini, quae fuerunt sub accidentibus, reproducerentur secundum se totas, verè creantur, quamvis ad ipsorum reproductionem pralupponerentur eorum accidentia: ergo econtra defitio eorum secundum se totas erit annihilationis, quamvis remaneant eorum accidentia.

S. Thomas. Caietanus, & recentiores Thomistae q. 75. art. 3. Suarez disp. 50. sect. 7. Vasquez disp. 183. Beccan. c. 18. q. 5. Adamus q. 4. dub. 3. &

communiter Theologi docent, defitione substantiae panis & vini non esse annihilationis, & merito: quia defitio substantiae panis & vini non tendit in purum nihil, quia ita tendit in nihil substantiae panis & vini, ut etiam tendat & per se, quamvis secundario, in Corpus & in Sanguinem Christi, quia substantia panis & vini ita definit primario in nihil sui, ut etiam per se, quamvis secundario, definit in Corpus & Sanguinem Christi, quia definit ex vi Corporis & Sanguinis prout demonstrati, ob oppositionem & pugnam quasi moralem inter illa, ipsis prouenientem ex verbis consecrationis, quae sunt instrumentum morale. Quod autem in aliud definit, & conuertitur, quamvis in nihil sui, non dicitur omnino & pure annihilationis, seu in nihilum redigi: quia quod sic tendit in nihil sui, ut etiam tendat in aliud ob quod in illud aliud conuertitur, non dicitur abolutè & pure annihilationis; & defitio rei, quae tendit in aliiquid, quamvis etiam tendat in nihil ipsius rei quae definit esse, non potest abolutè & omnino dici annihilationis, sed conuersio: quod autem in aliud conuertitur, non dicitur omnino perire & in nihilum redigi, quia dicitur quodammodo manere in eo in quod conuertitur.

Ex quo constat ad rationem Scoti. Ad confirmationem vero concedimus, quod si tota substantia panis & vini reproduceretur sub speciebus, creatur, quia tota illa ratione materia prima: ex qua fieret forma, fieret ex nihilo: quia quod accidentia illius praeponerentur, non obflare creationi illius, quia ex una parte reproducitur illius non tendet in accidentia, & ex altera parte accidentia non venient in considerationem in productione substantiae, quia non pertinet ad esse illius, ob quod substantia aliqua potest creari; quamvis eius accidentia non creantur, sed de eius potentia educantur. Et ob hanc rationem defitio panis & vini non definit esse annihilationis, quia remaneant ipsorum accidentia, sed quia ita tendit in nihil substantiae ipsorum, ut etiam tendat in aliiquid, quamvis alienum. Ad confirmationem ergo in forma concedendum est Antecedens, & neganda Cofsequentia, quia defitio panis & vini non definit esse annihilationis, quia remaneant eorum accidentia, sed quia etiam tendit in aliiquid, quamvis alienum, nepe in Corpus Christi.

DIFFICULTAS XIII.

Vtrum qualibet res creata possit totaliter in quamlibet aliam rem creata rem conuerti.

Durandus in 4. dist. 11. q. 2. & 3. docet, nullam substantiam creatalem seu totalem posse in aliā conuerti, quia defitio totius substantiae integræ est annihilationis; ergo nequit esse conuersio. Scotus in 4. dist. 11. q. 2. Caietanus & recentiores Scotus. Thomistæ q. 75. art. 4. docent, quamlibet substantiam creatalem integræ posse conuerti in quamlibet aliam creatalem, quia non est maior ratio ob quam tota substantia panis conuertatur in Corpus Christi, & tota substantia vini in eius Sanguinem, quam qualibet alia substantia creata integræ in quamlibet aliā, quia in alijs non reperitur peculiaris aliqua repugnantia.

Paludanus vero in 4. dist. 11. quest. 3. & Paludanus. S. Thomas. Caietanus, & recentiores Thomistæ q. 75. art. 3. Suarez disp. 50. sect. 7. Vasquez disp. 183. Beccan. c. 18. q. 5. Adamus q. 4. dub. 3. &

conuerti

verti in aliam, posse tamen alias in alias, immo in quamlibet.

Pro huius autem conclusionis explicatione & probatione reuocandum est in memoriam Primò, ad conuersiōnē requiri connexionem inter definitionem rei quae conuertitur, & inter rem in quam fit conuersio: ad connexionem autem inter illas requiritur, ut esse rei, in quam fit conuersio, sit ita pugnans & incompossibile siue moraliter siue physice cum esse rei quae conuertitur, ut haec verē definat esse in rerum natura, ex vi alterius rei in quam conuertitur.

Secundò in memoriam reuocandum est, inter substantias integras non posse esse pugnam physicam in esse substantia ipsarum, quia physice & ex natura rei qualibet substantia integra potest simul cum qualibet alia produci, & esse, & permanere; neque posse inter illas pugnam aliquam ex sola voluntate Dei immediate prouenire, neque ex alio capite, nisi ex vi significacionis verborum, ex qua nequit alio modo inter illas esse pugna, nisi media enuntiatione demonstrativa illius substantiae, in quam facienda est conuersio, ratione accidentium sensibilium substantiae quae conuertenda est, ita demonstrando sub accidentibus sensibilibus huius substantiae alteram substantiam in quam fit conuersio, una individua & categorica enuntiatione non significata expresse definitio substantiae quae conuertenda est, ut eo ipso, quasi secundario res conuertenda debeat definire esse, quia sub accidentibus sensibilibus ipsius nequeat substantia aliena enuntiatione illa demonstrari, nisi absit propria.

His ergo suppositis, probatur, substantiam creatam spiritualem non posse in aliam, neque spiritualem neque corporalem, conuerti, quia substantia spiritualis non pendet in suo esse a suis accidentibus spiritualibus, quia ab illis separata potest naturaliter & absque miraculo conseruari; & ita, quamvis qualibet alia substantia integra posset sub illis ad intellectum demonstrari enuntiatione categorica, propria tamen substantia non defineret esse ex vi illius demonstrationis, sed tantum separaretur a suis accidentibus; ergo non conuertetur, quia quod non definit esse, non conuertitur.

Quod si respondeas, conuersiōnem posse fieri non tantum enuntiatione demonstrativa, sed etiam Verbo *Fio*, aut conuerto, dicendo, *Panis fiat Corpus*, aut *Panis conuertatur in Corpus Christi*. Contra hanc respondemus, quod quamvis utravis oratione dicta speculatiū denotetur connexionē & pugna ad conuersiōnem requisita, quia vnum fieri aliud, aut in aliud conuerti, illas denotat, neutra tamen oratio sua significacione potest (quamvis ex institutione Christi veritatem exigenter) efficere, quod vna substantia, prout significata in ea oratione, sit causa ut alia substantia in eam definat esse; quia non ita significat vnam, ut ad exigentiam talis significacionis, ut euadat vera, fiat definitio alterius, quia hoc tantum fieri potest oratione categorica demonstrativa, quia per hanc substantiam illa in quam fit conuersio, ita demonstratur, ut ad veritatem demonstrationis ipsius substantiae necessaria sit definitio alterius, quamvis definitio haec non significetur expresse: quia qui sic demonstrat, dicitur faciendo vnum, vel demonstrando vnum, destruere aliud; qui vero dicit, *Panis fiat Corpus Christi*, aut *Panis conuertatur in*

Corpus Christi, non dicitur destruere vnum faciendo, vel significando aliud, ac proinde ut veriant orationes istae, debet subsequebitur conuersio, quia si enuntiatione demonstrativa, quia nequit conuersio alter fieri.

Deinde probatur, substantiam creatam corporalem integrum seu totalem posse totaliter conuerti in quamlibet aliam creatam, siue corporalem siue spiritualem. Et in primis posse in aliam corporalem totaliter conuerti, confitatur in Eucharistia, in qua substantia panis & vini totaliter conuertatur in Corpus & Sanguinem Christi, ut tempore sensit Ecclesia, & definit Tridentinum scilicet 13. cap. 4. Tria. Vnde sententia Durandi sustineri nequit, & fundamentum ipsius inane est, ut constat ex Difficilate precedenti. Et id declaratur simul & probatur, quia ex una parte substantia corporalis potest ita fieri praesens, aut vniuersitatem accidentibus sensibilibus alterius substantiae corporalis, ut possit sub illis enuntiatione categorica demonstrari, sicut Corpus Christi sub accidentibus panis, & Sanguis Christi sub accidentibus vini; & ex altera parte substantia illa altera, sub cuius accidentibus sensibilibus demonstratur, non potest non definire esse, scilicet miraculo, a suis accidentibus separata.

Quod vero substantia corporalis creata integra possit in spiritualem conuerti, probatur, quia ex una parte etiam substantia spiritualis potest ita fieri praesens, aut vniuersitatem accidentibus sensibilibus substantia corporalis totalis, ut possit sub illis propositione categorica demonstrari, ut etiam contingit Corpori Christi in Eucharistia, quamvis existenti modo quasi spirituali; & ex altera parte substantia illa corporalis, sub cuius accidentibus substantia spiritualis demonstrari potest, debet definire esse ad exigentiam substantiae spiritualis prout demonstrata, quia ex eo contrahit pugnam quamdam quasi moralem, ratione cuius debet a suis accidentibus separari, sine quibus nequit naturaliter conseruari.

Boetius vero lib. de Duabus naturis, & Augustinus lib. 7. de Genesi ad lit. cap. 12. dum dicunt, corpus non posse conuerti in substantiam incorpoream, loquuntur non de conuersione totali, de qua nos loquimur, sed tantum de conuersione formalium, in qua maner subiectum commune utique extremo, ut eos exponunt Maior in 4. dist. 11. q. 1. *Maior* & *Vasquez* num. 18.

Ad rationem ergo pro *Scoto* & *Caeclano* constat, peculiarem esse repugnantiam in eo quod substantia spiritualis conuertatur in aliam, siue spiritualem siue corporalem, non tamen in eo quod corporalis conuertatur in aliam corporalem, immo & in spiritualem.

DIFFICULTAS XIV.

Vtrum creatura possit conuerti in Deum.

Supponimus, in quo omnes conueniunt, Deum non posse conuerti in creaturam, quia nequit definire esse; & quod conuertitur, definit esse in id in quod conuertitur.

Hoc ergo supposito, circa difficultatem non defensum qui doceant, creaturam posse conuerti in Deum

Deum (quibus faver Caietanus q. 2. art. 1. §. *Circa illam*) quia Deus est praefens quiibuscumque accidentibus ergo poterit demonstrari sub illis, etiam ad sensum sub accidentibus sensibilibus ergo substantia illa, sub cuius accidentibus potest Deus demonstrari, poterit in Deum conuerti, quia ad veritatem illius demonstrationis requiritur sepe ratione illius substantiae à suis accidentibus, & consequenter destruere illius, quia substantia faltem materialis pender in conuertenti à suis accidentibus.

Scotus in 4. dist. i. Vasquez disp. 184. Suarez dñp. 50. scđt. 10. Egidius q. 75. art. 4. & communiter Theologi docent, nullam creaturam posse in Deum conuerti, & merito: quia si ea conuersio facienda esset, maxime media enuntiatione demonstrativa categorica, demonstrando Deum ratione sui sub accidentibus illius substantiae, quia conuertenda esset in ipsum. Deus autem ratione sui sub nullius substantiae accidentibus potest demonstrari, quia ratione sui sub nullius substantiae accidentibus est contentus & occultatus, sed generaliter est in illis eminentior quodam & infinito modo, & non sub illis, sicut nec sub aliis rebus, in quibus etiam est generaliter modo predicto: & demonstratio alicuius sub accidentibus requirit peculiare modum existendi sub illis. Praesentia tamen, quia Deus est praesens in omnibus accidentibus, sicut generaliter in omnibus rebus, non sufficit, ut possit sub illis demonstrari nominaliter (nisi tantum in illis adverbialiter dicendo, hic, id est in hoc loco, aut in hac re, est Deus) alias sufficeret, vt quod proprio substantiae est sub illis, possemus nominaliter copulatiu[m] dicere, hic est panis & Deus, quod tamen est falsum. Ex quo constat ad rationem aduersiorum.

Addimus, quod quamvis Christus, aut Sacerdos ex institutione Christi, consecraret panem his verbis, *Hoc est Corpus meum Desicatum*, non fieret conuersio in Deum, non solum tamquam in terminum adaequatum, vt patet, quia etiam fieret in Corpus, sed neque tamquam in terminum inadaequatum, seu pariale: quia quamvis in eo casu Diuinitas esset ex vi verborum cum Corpore existente sub speciebus, non tamen esset tamquam pars termini destruentis substantia panis, sed esset tamquam extrellum vnitum Corpori illam destruenti, quia solum Corpus ratione sui demonstraretur illis verbis, & ex vi illorum esset specialiter sub illis; Diuinitas autem quamvis esset specialiter sub illis, quia est hypostaticè vnta ipsi Corpori sub illis existens, non tamen esset sub illis specialiter ratione sui, sed tantum ratione Corporis cui est vnta; imo non esset sub illis ratione Corporis tamquam pars intrans intrinsecè in id quod est specialiter sub illis, sed tantum tamquam extrellum corpori vnitum, quod non intrat in illud, quia illis verbis non demonstratur directè, sed tantum indirectè, tamquam extrellum & connotatum; ac proinde ex vi corum verborum tantum esset sub speciebus tamquam extrellum coniunctum ipsi Corpori destruenti substantiam panis, & non esset sub illis, tamquam pars termini destruentis. Si vero Christus, vel Sacerdos ex institutione Christi, consecraret panem his verbis, *Hoc est Corpus meum vivum*, in eo casu fieret conuersio etiam in animam, tamquam in terminum pariale; quia anima esset pars eius quod demonstraretur directè, & destrueret panem,

nempe pars Corporis viui, & demonstraretur tamquam pars illius, ac proinde partialiter destrueret panem.

DIFFICULTAS XV.

Virum sit possibilis conuersio formalis, & etiam materialis.

Circa prius supponimus, conuersionem formalem esse transitum, quo una forma transit in alteram in eodem subiecto communis utriusque formæ, quia transitus quo una forma transiret in alteram absque subiecto communis, non esset formalis (nisi ad summum materialiter) quia tunc forma, quæ non esset in subiecto, non haberet statum formæ.

Hoc ergo supposito, conueniunt Theologi, conuersionem formalem, non solum substancialem, sed etiam accidentalem, esse possibilem, & quotidie sepius fieri; quia sepius una forma, tam substancialis quam accidentalis, transit in alteram in eodem subiecto. Ad conuersionem autem formalis requiritur Primum subiectum utriusque formæ commune, ob rationem dictam, & ob rationem statim dicendam. Secundum requiritur, quod forma, quæ conuertitur, definat esse, ob rationem sepe repetitam; ex cuius definiitu anima rationalis non conuertitur in formam cadaveris. Tertium requiritur oppositio & pugna inter ipsas formas, vt ea, quæ conuertitur, definat esse ex vi alterius in quam conuertitur; ad quam pugnam requiritur subiectum utriusque formæ commune, quia formæ non sunt secundum se incompatibilis, sed tantum in ordine ad subiectum.

Circa conuersionem materialem vnius, videlicet materiae primæ in alteram materiam primam sub eadem forma, Vasquez disp. 184. cap. 10. docet, esse impossibilem: quia quamvis una materia prima possit alteri succedere sub eadem forma, materia tamen, cui altera succederet sub illa eadem forma, quamvis in ea non introduceretur noua forma, & consequenter defineretur esse, non tamen defineret ex vi materiae succedentis ut incompatibilis, sed ad summum ex vi nouæ informacionis, quia materia succedens informaretur, quia eo ipso cessaret antiqua informatio, quia materia, cui altera succedit, informabatur, & maneret absque forma, absque qua materia illa non posset conseruari.

Suarez vero disp. 50. scđt. 10. & Egidius art. 4. dub. 4. docent esse possibilem, & merito: quia fieri Egidius. potest a Deo, quod una materia subiectuiatur seu supponatur eidem formæ, cui altera materia erat subiecta seu supposita, absque eo quod in materia antea subiecta formæ inducatur noua formæ. In hoc autem casu materia antea subiecta defineret esse ex vi alterius materiae de novo subiecta, tamquam incompatibilis sub eadem forma, quia utraq; materia in sufficienter informaretur vna forma, sicut vna forma prout informans subiectum, est incompatibilis cum alteri idem subiectum informante, & vi sua illam destruit, quia vna materia insufficienter sustentat duas formas simul informantes. Ex quo constat ad rationem in oppositum.

Sed an conuersio hæc materialis fieri possit media demonstratione, sub controversia est. Circa quam aliqui partem negatiuam absoluè tenuuntur, quia accidentia sensibilia, sub quibus materia

prima deberet demonstrari, non subiectantur in ipsa materia prima, ac proinde non potest sub illis demonstrari. Alij verò partem affirmatiuam absolutè tradunt, & merito: quia ex una parte sensibili accidentia in materia prima immediate subiectantur, ac proinde potest sub illis demonstrari: & ex altera parte una materia prima demonstrata sub accidentibus alterius materiae primæ, pugnat cum

hac altera materia prima, sub quibus illa demonstratur, quia illa est aliena his accidentibus individualibus, ac proinde debet absesse propria materia prima, ut possit aliena absolute demotivari, & consequenter debet corrupti, quia absque eis accidentibus nequit naturaliter conseruari, quia tunc naturaliter non potest alia accidentia accipere sub quibus conserueretur.

DISPUTATIO V.

De modo quo Christus est in Eucharistia.

DIFFICULTAS I.

Vtrum totus Christus sit in Eucharistia sub qualibet specie.

X Lutheranis, qui verum Corpus & Sanguinem Christi in Eucharistia admittunt, sunt qui existimant, non esse eorum Christum sub qualibet specie, sed sub speciebus panis esse tantum Corpus, & sub speciebus vini esse tantum Sanguinem, quia sub speciebus tantum est id quod verbis consecrationis significatur, quia id solis verbis consecrationis efficitur: verbis autem consecrationis panis tantum significatur corpus, & verbis consecrationis vini tantum significatur Sanguis; ergo.

Conveniunt tamen Catholici, totum Christum esse sub qualibet specie. Ita definitur in Concilio Eugen. IV. Constantiensi scilicet 13. & ab Eugenio IV. in suo Trident. Decreto fidei, & in Tridentino scilicet 13. & scilicet 21, cap. 3.

Erid etiam tradunt Patres, & in primis Andreas Apostolus, qui (ut scribunt Presbyteri Achaiae in Vita ipsius) dicebat in altari Agnum immaculatum immolari, & post ipsius mandationem integrum & viuum perseverare: quod etiam exprimitur vel supponunt Cyrillus Ierosolymitanus Catechesi 4. Ambrosius lib. de Iis qui initiantur, cap. 9. Augustinus in Psalm. 33. Cyrilus Alexandrinus lib. 4. in Iohann. cap. 17. & id clare exprimitur in eam. Singulis de Consecratione, dist. 1.

Et ratione probatur: quia sub speciebus panis est Corpus Christi, quia id expressè significatur verbis consecrationis panis; & sub speciebus vini est Sanguis Christi, quia id significatur expressè verbis consecrationis vini; ergo sub speciebus panis, sub quibus est Corpus Christi, etiam sunt anima & corpus, & diuinitas, personalitas Verbi, & vno hypothistica, quia nunc omnia haec sunt re ipsa coniuncta & unita corpori; & sub speciebus vini, sub quibus est Sanguis, etiam sunt corpus, anima, diuinitas, personalitas Verbi, & vno hypothistica, quia omnia haec nunc sunt coniuncta, & unita Sanguini. Vbi autem est aliquid cui coniuncta sunt alia, etiam sunt necessario illa alia, quoties illud aliquid non latius patet quam illa alia: corpus autem, anima, & sanguis in adaequate coniunguntur, ut nullum eorum latius pateat quam alia, & quamvis diuinitas & personalitas Verbi latius pateat quam Corpus & Sanguis Christi, & vno ob quod Verbum potest esse ubi non sunt Corpus & Sanguis, & vno; at Corpus, & Sanguis, & vno

non latius patent, quam diuinitas & personalitas Verbi, & ideo ubique est Corpus aut Sanguis aut vno, etiam necessario est diuinitas & personalitas Verbi.

Ex dictis deducitur, sub qualibet specie Sacramentali esse non tantum Corpus & Sanguinem Christi, & vnonem hypothistica, sed etiam alios humores, & spiritus vitales & animales, & omnia alia quæ ad consistentiam & integratatem & perfectionem humanitatis Christi pertinent, & modo sunt in Christo in celo, ut praesumimus; ino & quæ non pertinent ad illam, si alia re ipsa sunt coniuncta cum partibus humanitatis.

Ad rationem ergo hereticorum respondemus, quod quamvis verbis consecrationis Corpus tantum aut Sanguis tantum expresse significetur, & ideo Corpus tantum aut Sanguis tantum sit per se, & quasi directè, & ex vi verborum, sub speciebus nihilominus eo ipso omnia alia sunt etiam, & constituantur sub illis per accidentem, & per concomitantiam, & quasi indirectè, cum Corpore aut Sanguine Christi, quia sunt ipsi realiter coniuncta, & cum ipsis realiter connexa, aut saltem humanitatem integrantia.

DIFFICULTAS II.

Quid Christi sit sub qualibet specie ex vi verborum, & quid per concomitantiam.

Supponimus, in quo contra Lutheram & alios hereticos, etiam ex illis qui verum Corpus & Sanguinem Christi admittunt in Eucharistia, Theologi constanter & vnanimiter conveniunt, nempe, in Eucharistia quedam esse ex vi Sacramenti, seu ex vi verborum, quedam vero ex vi naturalis connexionis & concomitantiae: quam distinctionem admisit Tridentinum scilicet 13. cap. 3. & merito: quia quedam ponuntur in Eucharistia, quia expresse significantur demonstratiuè verbis consecrationis, quia ad eorum verborum vetus posuimus illorum requiriuntur; quedam vero dictum ponuntur, quia sunt realiter connexa & coniuncta cum eis, quæ ex vi significacionis verborum ponuntur: ergo in Eucharistia quedam sunt ex vi verborum, quedam vero alia ex vi connexionis & concomitantiae.

Hoc ergo supposito, circa difficultatem conveniunt Theologi, sub speciebus panis ex vi verborum, ac proinde per se & quali directè, oile tantum Corpus Christi, animam vero, Sanguinem, diuinitatem, personalitatem Verbi, & vnonem hypo-

Cyrillus
Ierosol.
Ambrof.
August.
Cyrillus
Alexand.